

ALKALMAS KARÁCSONYI ÉS UJÉVI AJÁNDÉKOK!!!

Leltározás előtt. Nagy választék: női táska, *Az «Angol Bőrönd»-nél Budapest,* 10 százalékos engedély a szigorúan és pénztárcza, ugyszintén: *Deák Ferencz-ut-* szabott árakból. bőrönd és utazótáskákban. *cza 16. Deák-tér mellett.*

GRAND PRIX
PARIS 1900
ST. LOUIS 1904

PIANOS, HARMONIUM
"SCHIEDMAYER,
PIANOFORTEFABRIK"
vorn. J. & P. SCHIEDMAYER
K.u.K. Hoflieferanten
STUTTGART
Neckarstr. 12.

Egyedüli képviselőség Magyarország részére:
Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

Legújabb üveg-karácsonyfa-dísz.

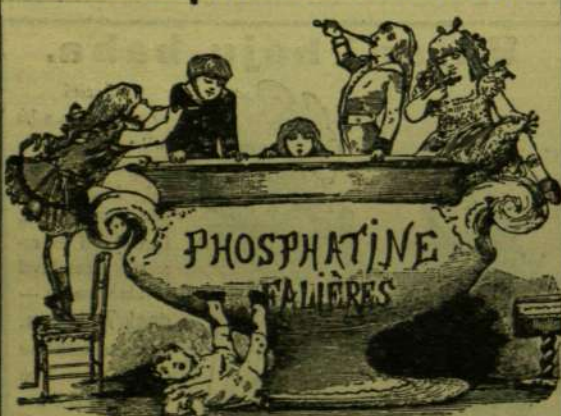
12 db válogatott, színe és ezüst-üveggel díszített és gyümölcsféle, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyak nagysága és kivitele szerint 40, 50, 60, 70, 80 fill., K 1. 1.20, 2. 6 db dobozban, nagyobb kivitelben 80, 90 fill. 24 dbból álló választék 80 fill., K 1. 1.20, 36 db K 1.35, 1.60, és 2. 48 db K 2.10, 2.50, 2.60, 00 db K 2.20, 2.80, 3.20, 3 db léggömb üveggel 50 fill. Karácsonyfa-angyal 40, 50, 90 fill. Lameita (angyal) arany vagy ezüst, borítékotként 6 fill., díszlámpa (esemegatór), 100 db 20 fill. Karácsonyfa-gyertyák 21 db dobozban 50, 60 fill., nagyobb 15 db dobozban 58, 75 fill., gyertyatartó tuzatonként 50 fill. Szállítja előzetes kifizetés ellenében, 2 koronán felüli megrendeléseket utóvéttel és. és kir. udv. szállító **KONRAD JÁNOS** szállítóháza **Brux 2042.** sz. (Csehország.) Képes árjegyzék kívánatra bárkinek ingyen és bérmentesen.

Akar-e szép lenni?

Akkor ne használjon más, mint a legjobbnak általában ismert — **Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,** a melytől rózsás, üde, selymes arczbort nyer, eltünteti a ráncokat, szepit, májfoltot, pattanásokat, stb. **Nyaralásnál** nem nélkülözhetjük, mert a legkényesebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló házi- és orvosi, szemgyógyászati, izzadási és szájbiz ellen. A fogak fehéritése és épen tartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális házi- és orvosi gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkismerettel ajánlható. **Egy doboz ára 30 és 75 fillér.**

Rogátsy-féle borax-erém 1 K, borax-szappan 80 f., borax-powder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.
ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Gyermekek elismert legkiválóbb tápszere a Phosphatine Faliéres.

Kapható minden gyógyszerárban.
Egy nagy doboz ára 3 kor. 80 fillér.
Főraktár: **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszerár Budapest, V., Szabadság-tér (N. Korona-u. sarok)
Érdeklődőknek ismertetőfüzetet díjtalanul.

Meinl Gyula

Budapest

Kávé-és teabehozatal
Kakaó-és csokoládégyár

Páratlan és csodás hatású arcszépítő és fínomító a Földes-féle **Margit-crème** főúri körökben használt készítmény. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szepit. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-powder 1 K 20 f. három színben kapható. Tossék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal. **FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszék gyengélkedők, vöröszegények és lábadozók számára. ztvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Külföldi 5000-nél több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben 4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan

A MÁLNÁSI
Sicilia
ARTÉZI GYÓGYVIZ
KAPHATÓ MINDENÜTT
FŐ-**BRÁZAY KÁLMÁN** CSEHORSZÁGI RAKIÁR. BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KÖRUT 37/39
Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMŰEK, gyári áron egyházi szerek, órák, angol francia és china-ezüst dísz tárgyak, a legújabb angol rendszer szerint **Sárga János** ékszergyártó Kolozsvárt.
Képes nagy árjegyzék ingyen.

Sürgöny! Sürgöny!
Fonográf 1 hengertel frt 3.50-tól feljebb. Gramophon 6 műdarabbal és 300 tétel 10 évi jótállással 12 fttől feljebb. Legkedvezőbb lemosásra Magyarországon. Visszatérítendő kasszát. Számtalan elismerő levél! Havonta új felvételek! 1000 újdonás. **TOZS JÓZSEF** gyárakktár, Szeged, Könyv-utca 3. Uj képes árjegyzék ingyen.

Vegyi tisztítás, ruha-festés, gőzmosás
ezimű ismertető füzetet bárkinek bérmentesen küld **Haltenberger Béla, Kassa.**

Modern zeneköltők albuma
Operettek, táncok, dalok, cabaretszámok, kuplék gyűjteménye. — A Népszínház-Vigopera, a Magyar-Színház, a Király-Színház, a Fővárosi Orpheum és az Összes Cabaretek műsorából egy nagy kiállításban jelent meg. A kötet 107 oldalra terjed és magában foglalja Lehár, Mader, Szabados, Szirmai, Linka Camillo, Hetényi, Zerovits és más híres zeneszerzők legjobb termékeit. E gyűjtemény, mely költségtől 70 koronára kerül, **5 K 80 f.-ért bérmentesen kapható ZIPSER és KÖNIG** zeneműkereskedésében Budapest, Andrassy-ut.

KINEMATOGRÁF! Érdekesítő gyermekek és felnőttek számára.
Mint «Laterna Magica» is használható, 3 színes képszállal (Films) és 6 üveggéppel, petroleumlámpával, reflektorral és használati utasítással teljesen felszerelve, dobozban K 16.
E mozgókép-készlettel a fiatalok és öregek által kedvelt élőképek a falra varázsolhatók. Szerkesztés nagyon pontos és igen egyszerű, úgy hogy bármely gyermek által is könnyen kezelhető. Közvetlenül megrendelhető.
KONRAD JÁNOS első órágyárától, Brux 569. sz. (Csehország.) Nagy képes magyar árjegyzék mozgóképekéről, laterna magicákról, gőzgépekről és mechanikai játékokról stb. kívánatra bárkinek ingyen és bérmentesen.

VASÁRNAPI UJSÁG

50. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, DECEMBER 13.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A Világhírnélküli-vel negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekre a postallag meg-határozott viteldij is esatolandó.

BALKÁNI MOZGALMAK.
KÉTSÉGTelen dolog, hogy ma az egész világnak legérdekesebb pontja az a kis föld-darab, a mely a Szávától délre s az Adriai tengertől keletre fekszik. Bosznia és Herzegovina a központja a mostani nevezetes, a diplomácia kulisszái mögött izzó eseményeknek s az innen kiáradó izgalom forrósága felzaklatja nyugalmukból a régóta békében élő montenegróiakat, az izgalomra ügyis hajlandó szerbeket és többi balkáni népeket. Minket legközelebről érdekelhetnek ezek a mozgolódások, mert a mi bőrünkre és vérünkre megy a dolog s érthető izgalommal kíséri közönségünk az ottani eseményeket. Ez idő szerint a legfontosabb az a pont, a hol a most anektált tartományaink s Dalmácia Montenegroval érintkezik. Itt már régóta folyik a készülődés a montenegróiak részéről hatalmi állapotuk megerősítésére. Ebben segítségükre voltak az olaszok, a kiknek szintén vannak a Balkánon érdekeik. Montenegro az év tavaszán új kikötő építésébe fogott, a melyről eleinte az volt a hír, hogy ez lesz az új főváros. Az antivari öböl mellett fekvő 8—10 épületből álló Pristan nevű házcsoportot fejlesztik kikötővé s most ezt nevezték el Antivarinak, míg a tengertől egy órányira fekvő tulajdonképeni Antivari város az Ó-Antivari nevet kapta. Az a hír azonban, hogy ezt a helyet szemlélték ki fővárosul, nem bizonyult valósnak. Annál nagyobb szerepet szántak neki gazdasági szempontból. Meghagyják Czetinjét fővárosnak, mely ott a montenegrói hegyóriásoktól övezett 660 méternyi magasságban elterülő fensíkon szinte hozzáférhetetlen védett helyen van. Antivari-val egészen más tervük van a montenegróiak-

CZETINJE VÁROS FŐTERE A FEJEDELMELI PALOTAVAL.

KONSTANTINOVICS NATÁLIA HERCZEGNŐ, MIREO
MONTENEGRÓI HERCZEG NEJE.

partról két móló fog kiugrani a tengerbe. Az egyik 300, a másik 240 méter lesz. Ezek építéséhez is nemsokára hozzá fognak a legkésőbb hat év alatt elvégezni a munkát. A költségeket három millió lírára teszik.

A montenegrói vasút s az antivari kikötő első sorban Cattarónak s a magyar és osztrák érdekeknek lesz nagy hátrányára, mert Antivari-ból Podgoricába, Montenegro szívébe 100 kilométer árút két koronáért lehet majd szállítani, míg ily szállítványért Cattaróból Podgoricába hat koronát kell fizetni. Ez az egy példa fényesen igazolja az új útiránynak előnyeit. De nemcsak az áruforgalom fog Antivari-át nagy lendületnek indulni, hanem a turisták is el fogják ezt a vidéket árasztani, a mint megtudják, hogy Montenegro vadregényes hegyvidékeibe s a Skutari-tóhoz vasúton eljuthatnak.

Ez adatok mutatják, hogy a montenegróiak fejedelme, Nikita, mily czéltudatos politikával dolgozik a maga hatalma megalapozásán s milyen támogatásra talál az olaszoknál, a kiknek királynői koronáját az ő leánya viseli

DANILO MONTENEGRÓI TRÓNÖRÖKÖS.

fején. Egyáltalán nincs tehát helyén, hogy a kicsiny Montenegro felett mosolyogjunk. Gondoljuk meg, hogy Montegrónak mindössze 228,000 lakosa van. És ez a maroknyi nép helyét küzdött ki magának az európai államok sorában s mélyebben járó befolyást gyakorol a balkáni eseményekre, mint a világ az események föltületes megítéléséből hinné.

MONTENEGRÓI ALTISZTEK.

Az ország fővárosa Cetinje. Kicsiny, egyemeletes házaival s néhány utcáival nem szép, de érdekes. A fekete hegyek kopár sziklavilágának egy kis oázisa. Csak 2000 lakosa van s e kis metropolis mégis minden nap bent van az ujságban. Annakra nékülözhetetlenül tudja magát tenni a nagy politikában.

A hatalmi viszonyok egyenlőtlenségéből természetszerűleg következnek, hogy a mostani izgalomban Montenegro még a szerbekkel szövetségbe sem lehet félelmes ellenfelünk, legfeljebb kellemetlenségeket okozhat, nem veszedelmeket. De foglalkozni vele mégis fontos és szükséges, a mint hogy általában fog Antivari-át nagy lendületnek indulni, hanem a turisták is el fogják ezt a vidéket árasztani, a mint megtudják, hogy Montenegro vadregényes hegyvidékeibe s a Skutari-tóhoz vasúton eljuthatnak.

Ez adatok mutatják, hogy a montenegróiak fejedelme, Nikita, mily czéltudatos politikával dolgozik a maga hatalma megalapozásán s milyen támogatásra talál az olaszoknál, a kiknek királynői koronáját az ő leánya viseli

BALOGH KADÉT BOKRÉTÁJA.

Iszonyú puskadurrogás közt
Szörnyű harc folyt a völgybe' lenn ...
A töltéseknek — jó szerencse,
Hogy füstje volt csak, magja nem.
Az ezred számos rajvonlra
Oszolva, küzdött szeszszét —
Míg egy szakaszsal oldalvédként
Masirozott Balogh kadét.

Balogh kadét az iskolából
Csak most került ki, két hete —
Négy napja még csak, hogy berukkolt,
S ez volt legelső szerepe.
Nagy boldogan és szörnyű büszkén
Vezényl apró seregét,
A marsall-botrul álmódzva
A bajszatlan Balogh kadét.

A hogy haladtak, egy berekben
Megmozdul néhány árny-alak.
Az ifjú hős kardján s szemében
Fény villan meg. Előre csak!
Az oldalvéd rohamra készül,
Feltűzve minden pangánét ...
Lám, a dicsőség mily közel van —
Ujjong a kis Balogh kadét!

Futólépésben a csapatha
Gyorsan a kis berekbe ér —

De ah, mi ez? Ijedt sikongás,
Gyermekesereg lármája kél.
Egy vén dada, egy ifjú lányka,
És öt gyerek — mindössze hét ...
Mintha gyökeret verne lába,
Úgy áll meg ott Balogh kadét.

De nem a szegény állítá meg,
Hogy ilyen ellent ostromolt —
A mi öt bámulatra készíté,
Az az ifjú leányka volt.
Nem is leány tán — égi tündér,
Ki szárnyát készül nyitni szét —
Gyönyörrel nézve finom arcát,
Átszellemült Balogh kadét.

... És folyt a harc ... Dörgött az ágyu,
A döntő perc közél vagyon ...
Két tűz közél jutván a lányka,
Egyszerre elsápadt nagyon.
Kötelmet teljesít a hadi
Akkor is, hölgyet hogyha véd —
Ezt gondolván, melléje ugrik
Készségesen Balogh kadét.

A dajka fut az öt gyerekkel,
Majorjuk ott fekszik közel —
Az elalélt lánykát lovagja
Lamos karjába fogja fel.
A reglement-ok ily esetről
Nem intézkednek semmikép —
Igy a major felé igyekszik
Szép terhivel Balogh kadét.

Az erdőcskéből hogy kiértek,
Már jött a lányért egy kocsis,
S csak a mint arra felsegíték,
Szemét akkor nyitotta ki.
A lány s ifjú egymásra néztek
— Oh édes, néma szem-beszéd —
S a szívét elszorulni érzé,
És elsápadt Balogh kadét!

A szép leány keblére tűzve
Egy kis virág-bokrétát volt,
S a mint azon babralt kezével
És a fű felé hajlott:
A bokrétácska — induláskor —
Az út szélére hullá ép ...
Hát persze felkapá a csokrot
S fülég pirult Balogh kadét!

Hogy hány csókot nyomott reája,
Azt megmondhatnák — a bakák,
Kik ez idyllhez — bamba képpel —
A háttérrel szolgálgatták.
Sapkájához tűz a csokrot
— A vorschrift ellen bárha vét —
De gondolt is most régúval
A tűzbe jött Balogh kadét!

Már az idő jól ősz felé járt,
Zörgött a száradó haraszt,
S a kis virág, im, visszahozta
Az édes, fűszeres tavaszt.
Ezt érezé ifjú szívében,
Mögötte míg csapatja lép,
A melynek élén ezredéhez
Vonul büszkén Balogh kadét.

Ottan folyt már a megbeszélés:
Egész csomó tiszt körbe állt,
Míg középtűt nagy hadonászva
Az ezredes úr — kiabált.
Megpillantván a hősi ifjút,
Az ajkán elhalt a beszéd,
De bámulatja szólni látszott:
— Megörült tán Balogh kadét?

Hja, persze, az nagyon szokatlan
— Eddig talán elő se jött —
Hogy egy kadét felbokrétázva
Jelentkezék a front előtt.
A tisztok szörnyen integettek.
De ő értetlen néze szét —
Kapott is ám hat hosszú hétre
Áristomot Balogh kadét.

CASTELNUOVO A CATTARÓI ÖBÖLBE.

Mikorra meg letelt a hat hét,
Áthelyezék az ezredet ...
Szegény gyerek, még azt se tudta,
Hogy szép tündére ki lehet?
Lenn, az alföldi kis majorban
Tölté a lány bús életét —
Míg ott fenn a lengyel határon
Ábrándozott Balogh kadét.

... Eltelt sok év. A kis leányka
Egy vastag bácsi nője lón —
Az ifjúból meg őrnagy úr lett,
Nyert sok babért a harcmezőn —
De a bokréta tört virágát
Balogh őrnagy se szórta szét,
Egy kis dobozban most is ott van,
Hol elrejté — Balogh kadét ...
Legifj. Szász Károly.

HALÁLTÁNCZ ÉNEK.

Halálba ringató dalt
Hallottatok-e már ti?
Fekétén nyugtató dalt,
Csillagba suhanó sóhaj,
Halálba ringató dalt?

Novemberét szívemnek
Ki látta már, ki látta,
Ha sír bennem a gyermek,
A megvert, játéka vesztett,
Novemberét szívemnek?

Halálba ringató dal
Ha újra zeng e szívében,
Megyek, nem csókolok csókkal,
Visz, nem hallott taktusokkal
Halálba ringató dal!
Juhász Gyula.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Képzhetni, volt öröm a nagy ijedségre és mindenféle kimagyarázás. Vagyis egyelőre csak a várnagy igazolta beavatkozását. Tegnap este-fél, mikor az alispán úr elkoosított Görögőre, hivatta a súlyosan megbetegedett hajdu az ágyához, hogy, úgymond, papot akar. Ő (Grodkovszky) ki akarta próbálni s mint-hogy a pap messze lakik és az idő utálatos volt, fölvetette azt a kérdést: «Nem-e jobb volna neked, fiam, ha inkább egy pint öreg

bort küldenék a pap helyett?» mire azonban tagadólag rázta a fejét, a miből konstátálható lett, hogy már nincs tiszta esze. Ha pap kell neki, Isten neki, legyen. Azonban a lelke titkaiból neki is meggyönt egyet. Azt, hogy a múlt éjjel egy foglyot hozták be s csuktak el a régi szárszámkamrába az alispán úr parancsára, a ki már két napja nem évet egy harapatot sem, nem bírja elvinni ezt a tudatot a másvilágra.

— Nagyon helyesen cselekedett, Grodkovszky, — dicsérete meg az alispán, — helyrehozta, a mit én mulasztottam. Most már rajtam volna a sör helyrehozni, a mit kegyelmed mulasztott, de azt nem köszönné meg (s itt elnevette magát, talán először hosszú idők óta), mert a nemzetes asszonyról van szó, a ki ugyancsak feni a tenyerét a tegnapi és a mai titokzatos elmaradásáért. Ám lásson utána, miképpen igazítja el. Ez egyszerűs mind szelid figyelemztetés volt, hogy a család tanuk nélkül akar maradni. Grodkovszky tehát elvonult és most olyan derült, meleg féltőre következett, a mintőt kevesét ad az élet. Biz Isten érdemes bajba keveredni, ha a belőle való kimászás olyan kellemetes érzést nyújt. Mindenki egyszerre beszélt, felelt, kérdezett, szörnyülködött és kacagott. «Hát mért fogattál el, te lurkó?» Pál elmondta, János a hasát fogta, úgy nevetett. «Ej-ej, sógor, ilyet föltenni én rólam», évelődött Görgeyné. János hamiskásan hunyorgatott: «Így járnak a kikapós menyecskék, hehehe.» Ezer tréfa csattant el, mézbe mártott nyilak, melyek nem fáznak, csak csiklandoznak.

Szinte kedvetlenül hagyták el a kamarát s egész életükben úgy fognak rá emlékezni, mint egy kedves zugra. Pál úr azt, taláta czélszerűnek, hogy a bátyja Görögön tartózkodjék, míg az ameszta megjön, ott legkevésbé fogják keresni a császári fogdmegek, mert nem képzelik el azt az egygyűsűséget, hogy a testvérénél bújjék el. Kritikus esetekben a ravaszszág fumigálása a legnagyobb ravaszszág.

No de egyelőre az a legsürgősebb veszedelem, hogy a Marjáné vacsorája elpan, tehát sietni kell hazafelé. Csak-hogy ehhez az utazáshoz a Matvej jelenléte nem szükséges, mert a Matvej szája el szokott járn, ellenben szükséges a Matvej fűrtös gubája, mert a János úr lisztlopó bekece, melyben foglyul ejtették s ide hozták, nem mutatkozott a csipős időhöz elegendőnek.

HOTEL MARINA, AZ ÚJ SZÁLLODA.

Az alispán tehát lejött előre a kapuboltzat alá, megtisztítá az utat, eltávolítván az ott ácsorgó személyzetet, s hogy két legyet üssön egy csapásra, a vártán álló Vlaszinkónak parancsot adott:

— Vezesd el a kocsisomat, Vlaszinkó, a várnagyékhöz, hogy ott adjanak neki vacsorát és éji szállást. Reggel pedig adasson alája egy lovat a várnagy a megyei huszárokéból, a melyen hazajöjjön.

Ezzel most már minden tanú nélkül beülhetett a Görgey-pár a szánkóba, az alispán pedig fölvette a fürtös gubát és hajtotta hazafelé a lovakat.

Matyejnek tetszett a dolog, csak azt az egyet nem értette eleinte, hogy a gubát miért vették el tőle (mi az ördög akar ez lenni). Később aztán nem is tetszett neki a dolog, mert a jó vacsorából nem lett semmi; a várnagy lakásából háborús tünetek mutatkoztak. Bögrék és tányérok recsegték (talán egymáshoz hagyigálják), bútorok ropogtak, mintha dulakodnának köztük s egy éles női hang ki-kiesapódott olykor érthetően az összefolyó zajból, lármából:

AZ ÚJ MONTENEGRÓI VASÚT, ANTIVARI ÉS A SUTORMÁN HÁGÓ KÖZÖTT.

ANTIVARI, MONTENEGRÓBAN, AZ ÉPÜLŐ KIKÖTŐ.

ANTIVARI, AZ ÚJ MONTENEGRÓI KIKÖTŐ.

«Vigyázz magadra, Grodkovszky, mert megtudom, hol flangérozol. Asszonyi pomádét értek a ruházatodon, te lator. Ne hivatkozz nekem az alispánra, ne hazudj, az is csak olyan imposztor, mint te. Hogy az ő ügyében jártál? Hát mondd meg akkor, milyen ügyben... Huh, mindjárt kiásom azt a két göboly szemedet.»

— Menj be, Matyi öcsém, — mondá Vlaszinkó, — de én be nem megyek ebbe a tigrisbarlangba ezért az egész Thurzó-házért sem.

Matyiban sem volt annyi bátorság, csak ott künn duzzogott, fel s alá járva, dideregve, étlen-szomjan s hol önmagát sajnálta, hol a szegény Grodkovszky várnagy urat. Mi azonban természetesen tartjuk, hogy így történt, mert valahányszor a nagy urak valami galyibába keverednek, annak a levét az alantasok iszszák meg. A sors Görgey János úrnak rendezte az éhezést és Görgey Pál úrnak az ezért járó szemrehányást s ime, Matyej helyettesíti az egyiket s Grodkovszky a másikat. Ej, mindég így volt és így is kell talán lenni.

Matyejt megszánta Vlaszinkó és mikor felváltották, magával vitte az «Ezüst szarvas»

hoz, a hol fölséges kocsonyát és jó bort adott egy pár garasért a kocsmáros, Matyko itt kibékült sorsával s csak az az egy ne volna már, hogy a fürtös gubát elvették. Hogy ugyan mért vették azt el?

— Ne törd rajta a koponyádat, hékás, — oktatta Vlaszinkó. — Nincs az urak eszén ablak, hogy abba mi belenézhetnének.

«Mennyivel rosszabb éjszakája volt Grodkovszkynak! Majdnem éjfélig tartott a patália s alig hogy lecsendesült, vagyis megállott az asszony nyelve és egy kicsit letehető fejét a párnákra, lovasember nyargalt be a megyeház udvarára s dörömbölni kezdett a várnagyék ajtaján.

Az asszony felriadt s ott folytatta, a hol elhagyta. Grodkovszky Mihály pedig botosokat rántván a lábára, felköltötte a szolgálat, hogy nézze meg, ki zörget és mit akar.

— Levél Görgöről, — jelezte egy hang kívülről.

A levelet behozta a leány, ismeretlen írás volt, vitélző nemes Grodkovszky Mihály uramnak szólt — cito citissime.

Hirtelen feltörte s a konyhai mécs világánál olvasta:

Jóakarátú nagy uram,
Nemzetes Castellanus uram!

Bocsássa meg kegyelmed, ha békességes álmából felszakítom, de miután becsületet hívó léleknek tanultam megösmerni, kinek az oktalan állathoz is könyörülő szíve legyen, arra kérem kegyelmedet, hogy az ambíuson, a hol az uram tömlőce volt, az egyik szekrényben valamiképen megrekedve egy macska találtatik az éhen való halálnak kitéve, a ki nem tudom mi oknál fogva és mióta van ott, úgy hogy kijönni nem tud, levén pedig ő is a mindenható Isten teremtménye, ne restelje kegyelmed éjszakának évadján bár, kiszabadítani, a kit mindjárt akkor elfelejtettem megmondani.

Datum: Görgő, Die novembri 21.

Istennek oltalmába ajánlja kegyelmedet most is, mint közönségesen

Görgey Jánosné Janoki Mária.

— No, az Isten verje meg azt a macskát, — dühöngött Grodkovszky uram, ezer darabra szakítva szét a levelet, mert benne volt a «férjem tömlőce» kifejezés, a mi áruló lehetne,

A BOCHE DI CATTARO, A MONTENEGRÓBA VEZETŐ SZERPENTIN-ÚTTAL.

CATTARO FŐTERE.

hanem azért mégis csak magára rángatta a gunyját és fölment az emeletre kiereszteni a szomorú helyzetbe került macskát, útközben elgondolva, hogy mire való az ilyen ostobaság, de hát ilyenek az asszonyok, az ördög tudná, melyik a kellemtlenebb köztük: egy olyan nagy fulánkú áspis kigyó, mint az övé, vagy egy ilyen puha szívű galamb, mint Görgey Jánosné.

IV. FEJEZET.

(Némely közdolgoknak fecskerőptében való érintése.)

Leopoldus császár nem volt ügynevezett tehetséges ember, hanem azért mégis a stylusával verte ki Thökölyt Erdélyből. Egy szépen írt, jóságos hangú proklamáció elég volt, hogy a hívei elhagyják a kurucz-királyt. Az ócska történet ez a menekülő patkányokról. Szétszéledtek, mert már úgyse volt kilátás s a császár proklamációja felejtést ígért: «Bocsánatot biztosítunk mindenkinek, — ha csak valami különös ok fenn nem forog.»

Görgey Jánosnak nem igen tetszett ez a szöveg, kivált mert Caraffa megüzente neki egy kicserélt fogoly által még a nyáron (de már akkor gyengén ment a kuruczok dolga), hogy

nézze meg jól a fejét még egyszer a tükörben, mivelhogy nemsokára el fog tőle válni.

Megértette tehát, hogy ő nála az a különös ok csakugyan fenforog (ha t. i. forgatja a vállain) s még a teljes szétzúllás előtt menekült hazafelé áruhákban. Útközben hallotta, hogy csakugyan rajta van az «eltávolítandók» listáján. Az eltávolítás pedig valamely közeli vár kazamatáiba van contemplálva, vagy egy nagyon távol eső országba, melyet a papok ígérnek, sőt a hova vágyunk is, — de nem mindjárt és nem a császár segítségével.

Pál úr megértvén a bátyja helyzetét, hogy hebecurgya tettének milyen következményei lehetnek volna (hiszen az éhenhalás-esete sem volt kizárva) és még milyenek lehetnek, ha Jánost, mikor Toporczról mint foglyot hozták a lándzsások, valaki útközben felösmerte, vagy ha Grodkovszky szája eljár, megrémült és lelkében összetört. Az összetört test a felszerre bizatik, az összetört lélek az Istennel keresgél. Vallásos elmélyedésekbe merült. Miért történtek mindezek? Azért, mert elég kislelkű volt

A PORTA MARINA, A MELY ELŐTT A MONTENEGRÓI VÁSÁR SZOKOTT LENNI.

CATTARÓI KÉPEK.

GRAVÓZA.

felülni egy gyanúnak, mely megczáfolhatlanul látszott. A végzet aztán olyan csodálatosan keverte az ő beavatkozó lépéseit, hogy a legnagyobb veszedelmek támadtak. De hát hiszen mindenben tudatos cél, isteni erő, a mit a végzet keze sző? Nem intő jel-e ez, mintha azt mondaná a gondviselés: „Vigyázz, Görgey, még egy másik gyanút is kergetsz, látod, mire visz az efféle, szabadulj meg attól is!”

Úgy tűnt ez fel neki, mint egy égi parancs, s a mint hazaértek és elhelyezte vendégeit a kastély egyik lakatlan osztályában, a hova ezentúl csak Marjánéknak lesz szabad belépni, felkereste neje szobáját, mely azon módon van fenntartva, hogy a halál pillanatában volt, megállt a szép fiatal asszony olajképe előtt s így szólott ünnepélyesen, vagy tán nem is szólott, csak gondolta a szavakat, de nem rakta hangokba:

«Látod, mi történt velem, Karolina. Nagyon szerencsétlen vagyok. Nem tudom, a lányka nálad van-e, vagy itt van. De nem is akarom tudni többé. Úgy veszem, mintha itt volna és fölvelem. Itt van ő bizonyosan. Százszor is azt fogom mondani: bizonyosan, bizonyosan. Ne haragudj rám ezért. Kivetem a szívből a gyanút e pillanatban te előtted, mint a hogy az egészséges test kiveti a beleakadt szálkát. Isten engem úgy segítjen.»

Görgey Pál megkönnyebbült ezzel, szinte más ember lett belőle.

Erezvén Jánosék ellenében elküvetett igaztalanságát, édelgett azon a gondolaton, hogy azt valamely testvérrel ellensúlyozza. (Hiszen olyan jó ember volt belőlről, mint egy falat kenyér.) Szinte óhajította, had keressék hát a császáriak Jánost, ő ugyan ki nem adja, pozdorjává vereti az érte küldött porzolókát s kiszökteti Lengyelországba. Majd megmutatja ő, mi lakik benne, ha mindjárt életébe kerülne is.

Erre azonban nem nyílt alkalma, mert alig voltak ott Jánosék három napig (Micsoda fölséges ebédeket főzött ezalatt Marjáné!), utánuk jött a Darvas csatlós, a ki hiába kereste a nagyasszonyt Toporczon, idehozta Görgey János számára a pecsétes menlevelet.

(Folytatása következik.)

A KÉT PÁSZTOR.

Elbeszélés.

Írta Szívós Béla.

Vagy harminczöt esztendeje gulyáskodott már Gábor gazda a kadareci nagy pusztán. Sőt valamikéval többet is mondhatnánk; de hát nem igen érdemes, mert az a kis többlet hol Váczon, hol egyebéfféle helyeken teletgett el. Híjába, egy-egy tinóknak olykor-olykor lába kél s az ember hüvőre kerül miatta.

Télen-nyáron a pusztán lakott s a városba csak akkor vetődött be, mikor a gazdákkal számolni kellett. Iskolába nem járt soha; a templomot is csak kívülről ismerte s mióta megkeresztelték, nem igen fordult meg benne.

Egyszer azonban nevezetes változás állott be a sorában.

Volt egy régi órája a téli tanyáján, még az apjáról maradt rá, a ki egyszer ittas fővel vette a debreczeni vásáron. Az öreg szerszámnak az a tulajdonsága volt, hogy a hányra ért a mutatója, hangos szóval annyit kakukolt.

De a mint egyszer a gyerekek játék közben leverték a falról, attól fogva az óra, akár reggel volt, akár dél, akár éjjel, mindig csak kettőt szólott.

Már azon gondolkodott Gábor, hogy beviszi a városba reparáltatni, mikor egy este odavetődik a tanyahoz egy csavargó borbélylegény, a ki a városba igyekezett, és éjjeli szállást kért.

Adott neki Gábor szívesen, még vacsorával is megemberelte.

A mint esznek, megszólal az óra s elkiáltja a maga rendes két kakukját. A borbélylegény ép akkor szűrt fel bugylibicskája hegyére egy darab húst, ámde nem falta be, hanem előbb az órára mutatót vele s mint a ki valami nagy felfedezést tett, emígy szólott:

— Ez óramű belviszonyaiban rendellenes állapotok dűlnak. Im, hét óra s ő csak kettőt jelez. Téves eljárás.

Mert hát a borbély szerfelett különös, tudományos beszédű férfiú volt.

Gábor gazda mindazonáltal megértette a mondatot:

— Hát bizony így cselekszik ez, ősz óta. De be is viszem már a városba.

A borbély lenyelte a húst, miközben tiltakozva intett a bugyival:

— Tapintatlan ténykedés lenne. Részemről hajlandó vagyok őt megfelelő karba helyezni.

— Hát ért hozzá? — kérde Gábor gazda.

A borbély bekapott még egy falatot, azután bicskája nyelével melbe bökte magát, ennyit mondott:

Vacsora után lekasztotta az órát, bele nézett, bele fűjt, egypár kerekét kistrófol, majd megkopogtatta az óra oldalát:

— Aggályos belszervi tünetek. Gyógykezelés huzamosabb időt igényel.

Abban egyeztek aztán meg, hogy ott marad a borbély, míg szükséges, az alatt kap enni, inni, azonfelül pedig a munkájáért tizenöt garast.

Hozzá is fogott a dolghoz. Szétszedte, összerakta, kente, reszelte, de az óra csak nem akart észre térni.

Már két nap mesterkedett, közben-közben nagyokat aludván a vaczkon. A gulyás alig győzte eleséggel, de ha kérdezte, hogy mennyiben áll már a dolog, a borbély csak a fejét rázta:

— Aggkori gyöngesség. Idült hangszalag-bénulás.

A harmadik reggel végre örvendetesebb jelentéssel szolgált:

— Közérzet lényegesen javul. Kóros elváltozások visszafejlődnek.

Mikor az ebédet bevette, elindította az órát s a mint annak szabályos ketyegése hallatszot, komoly méltósággal jegyezte meg:

— Érverés rendes.

Kevés hallgatás után folytatta:

— Hangszolgáltatási szempontból is sikerdús működés. Im beszéljenek a tények.

Egyre igazította a mutatót s az óra csakugyan egyet kakukolt.

Erre megfizette Gábor gazda a tizenöt garast, a borbély pedig sietve útnak indult.

A gulyás rágyújtott s végig heveredve a vaczkon, úgy várta, hogy majd két órákor milyen szépen mondja már az óra a két kakukot, háromkor pedig a hármát és így tovább.

Azonban mikor a mutató a kettőre ért, nem hogy kettőt kakukolt volna, de még az egyet se tudta már egészen kiszoritani, csak addig jutott el, hogy ka... akkor berregett s elhallgatott. És így tett azontul is: akár hány óra volt, mindig csak felet szólott.

Módnélkül bosszankodott Gábor gazda. Legelőbb a régi kettőt kakukolná hát ki! És a tizenöt garas is oda. Hej, csak kerülne kezébe még egyszer az a kutya borbély!

A mint így békélenkedik, ime átjön a szomszéd tanyáról egy kis borsot kérni Ösgörgő Gergelyné ángyomasszony. Nevezetes személy. A jelek, álmok magyarázatához nagy darab földön senki sem értett úgy, mint ő.

Most is, a mint értesült a dolog állásáról, mindjárt hozzá fogott:

— Jaj, violám, nem hibás ez az óra; de még a borbély sem... Jel ez, gyémántom, valóságos jel... Az, jel. Héj, héj... Mindig felet szól a kakuk, ez tisztára azt jelenti, hogy félszentűd lefolyása alatt elköltözik kend e földi világról... Jaj, bizony híjába. Egyikőnk sem él örökké! Nem, nem. Készüljön kend aranyom, a halálra.

Gábor gazda épinséggel nem volt valami babonás ember, attól a haláltól se félt valami nagyon, de azért mégis csak szegyet ütött a fejébe a vén asszony beszéde. Eleinte ugyan nem sokat törődött vele, de hogy már így a gulya haza verte óta semmi dolga sem volt, hát hevertében mind többször észbe jutott.

Egyszer valami kis bors akadt a városban. Épen vasárnap volt s templomba harangoztak. A mint meghallotta Gábor, megint észbe jutott a Csörgőné asszonyon jóslása.

— Ejnye, mégis tán nem ártana bemenni. Be is ment s leült a hátulsó padba. Az öreg pap épen a bűnök büntetéséről beszélt. Mert — mondá — sok orzás, lopás, tolvajlás és egyéb fertelmes bűnök titokban maradnak ugyan e földön, de bezeg majd ha eljön az ítéletnek ama napja, léssen akkor fogaknak csikorgatása.

Azután olyan élénk színekkel festette a gyehenna tüzének minéműségét, hogy Gábor gazdának a háta is borszotott bele. Hiszen neki is hány idegen jószág elszikkadt a kezén, a mi soha ki nem tudódott. Hát azért mind úgy meg kell neki szenvednie a másvilágon!... Pedig azt a másvilágot az ujjával éri. Fél esztendő!... S abból is eltelt már nehány hét...

Mert hátha csakugyan igazat mondott az a vénasszony?..

Másik vasárnap közesudálatra megint be-

ment Gábor a templomba. És azután is min-

den vasárnap. Akár esett, akár fűjt, sohasem maradt el.

Mikor aztán egyszer a kegyes jócselekedetek dícséretes voltát magyarázta a vén pap, Gábor is nagyot gondolt. Azt, hogy ő is elővet valami kegyes cselekedetet. El biz ő. Ha majd ezt a mérték egyik serpenyőjébe teszik, hátha lebillentik azoknak a bizonyos tinóknak és egyebeknek a súlyát... Ilyesmit beszélt a pap.

Hanem hát mi legyen az a kegyes cselekedet?

Azt is kitalálta nemsokára. Egy prédikációban azt beszélte el tiszteletes uram, hogy mikép küldték haza a filiszteusok Izraelbe a frigyládát két tanulatlan úszón, a mely úszókat aztán Izrael fiai azonnal fel is áldoztak az Urnak.

No, ez csupa jó lesz, gondolta Gábor gazda. Ő is feláldoz két úszót. Testamentomot tesz és az öreg pappnak hagyja.

Így lesz legjobb. S ha megtudja a tiszteletes az iránta való kegyes szándékot, hát majd szívesebben imádkozgatik érte.

Hogy pedig megtudja, elhatározta Gábor, hogy bejelenti neki.

Ilendő tisztességgel be is állított a paphoz.

Az öreg úr szerfelett kedélyes, rettenetes beszédes férfiú volt s ha valaki a keze közé került, annak ugyancsak volt mit hallgatnia. Most is, a mint megpillantotta a belépőt, hatalmas hangján nagy lelki vidámsággal kiáltott fel:

— Jövel, a ki valál eltévelyedett juh és immáron levél megtérő bárány! Ismerlek fiam, ismerlek. Eleget szemlélek mostanában az Úr házában, híjába húzódol a hátulsó padba. Az én szemeimet semmi el nem kerülheti. Úlj le, jámbor, foglalj helyet, szívesen látott vendége vagy hajlékomnak.

A gulyás elkezdett volna a nagy tisztesség ellen szabadkozni, ám az öreg úr hamar belefajította a szót:

— Ne szabadkozz, fiam. Hiszen némikép még kollégám is vagy. En a lelkek pásztora vagyok, te meg a szarvasmarháké. Pásztorok vagyunk mind a ketten. És bizony sokszor majd arra fakadok, hogy nyájaink közt nem is túlságos nagy a különbség... No, de mi jöbön kerestél meg?

Gábor aztán, — a kakukról bőlesen hallgatván, — előadta, hogy mit gondolt volna ki a két úszó iránt.

Az öreg úr édesdeden elmosolyodott, azonban mintha egy kis ravaszkodás is látszott volna terjedelmes szája szélén.

— Épületes szándék, jeles szándék, dícséretes szándék, kedves fiam! Azonban mondsza csak: hány esztendő is vagy? Mikor születlett?

A gulyás megvakarta a füle tövét:

— Én bizony, tiszteletes uram, meg nem mondom, mert nem tudom. Csak annyit halottam, hogy abban az esztendőben nagy döge volt a marhának.

— No, fiam, akkor én huszonöt teljes esztendővel, vagyis egy egész fertály szekulummal idősebb vagyok, mint te... S már most mi következik ebből? Nem egyéb, mint hogy természet rendjénél fogva, aligha én nem költözöm el előbb az árnyékvilágból. És akkor, mondjad fiam, minémű hasznom lenne nekem abból, ha te nekem testamentomban hagysz két úszót?

— Csak hogy tiszteletes uram, — s itt Gábor, habár restelkedve is, — el akarta mondani a kakuk dolgát, azonban az öreg szavába vágott:

— Úgy biz az, fiam. És akkor a te kegyes szándékod is kárba veszne. Azonfelül meg tudod, nehéz élő fának dültét vágni, — hát inkább lemondok én a testamentombeli egyik úszóról, hanem a másikat add meg életben. Így neked is lesz egy úszó tiszta nyereséged.

A gulyás tökéletesen helyesnek találta ezt a számítást, hamarosan beleegyezett s megígérte, hogy az úszót a jövő vasárnap ember-séggel előhajtja.

— Azt ne cselekedj, fiam! — tiltakozott az öreg, — mivel tartanám én? Hanem, ha már adod, hát teleltesd ki, azután a tavaszon verd ki a gulyára; a későbbiek majd meglássuk.

Ezt is méltányosnak találta Gábor, a pap pedig egy kancsó bort hozott fel áldomásnak.

A gulyás apránként nekibátorodva ivott, az öreg pap pedig sok mindenféle dologról roppant jóízű beszélgetésbe fogott. Közben azonban észrevette, hogy vendége minduntalan a falakat nézi s fejét bámulva meg-megcsóválja. De bámulhatott is, mert mind a négy fal mellett padlásig erő tékák voltak s valamennyi teledés-tele mindenféle könyvvel. Gábor eddig még álmában sem látott ilyet s ha valaki azt állítja előtte, hogy az egész föld kerekégén is, összesen van annyi könyv, hát azt mondta volna neki, hogy: hazudik.

A mint az öreg észrevette, hogy vendége érdeklődik a könyvek iránt, nosza kapott rajta s mindjárt arra fordította a beszédet. Sőt elő is vett, kinyitogatott néhányat a nagyjából s úgy magyarázta, hogy melyikben, micsoda tudomány van.

Gábor semmit sem értett belőle, csak azon a reneteg sok apró betűn csodálkozott roppantul. Hogy lehet azon eligazodni? Hiszen látott már szoltárt, meg álmoskönyvet, de mi az a betű, a mi azokban van, a tiszteletes uram betűihez képest!

Mikor búcsút vett, még akkor is a fejét csóválgatta, hogy ilyen rettenetes sok betű lehet a világon.

Ezután lassan kitavaszkodott. Gábor kiverte az ajándék úszót a gulyára, a többi közé.

Elérkezett a nyár is, utána meg az ősz. Szépen elmúlt a félészendő, Gábor pedig nemhogy meghalt volna, de tán még sohasem volt olyan egészséges, mint most. Néha már meg is bánta, hogy az úszót a pappnak adta, azonban észbe jutott, hogy hátha annak az imádsága fogott rajta. Hát csak megint belenyugodott.

Egy délután, a mint ott heverészne a megterült gulya mellett levő laponyagon, a honnan jól szét lehetett tekinteni, — egyszer csak látja, hogy valami kocsi porzik távolról. Hát az öreg tiszteletes érkezett, a ki épen a szomszéd falubeli pap temetéséről jött s útközben észbe jutott, hogy egy kis kerülőt téve, együttal megnézi az úszót is.

— Békesség veled, fiam! Hát a mint látod, meglátogattalak. Vagyis igazában szólván: azt az úszót szeretném már végre-valahára látni. Mutasd meg, mutasd, ha ugyan magad is ráismersz e közt a temérédek sok jószág közt. Szinte lehetetlenségnek látszik előttem.

— Nem lehetetlenség az, tiszteletes uram, — felelt Gábor. — Ahol ni, épen itt van a gulyaszélen. Ott a meszes lábú Tóth János gazda két tehene közt. Látja kigylmed?

— Látni látok én fiam, tengernyi jószágot, de hát mind olyan egyforma, hogy tegyek én közte különbséget?

— Ott, installóm, a bikától számitva hatodik. Különbön hisz odamehetünk...

A nagy, füstös nyaku bika boszúsan morgogott s ugyancsak hányt szarvahegyével a szikes port. Az öreg úr sehogy sem kíváncskozott a közelébe.

— Nem, fiacskám, csak ne menjünk oda. Tudod, furdát vagyok. Meglátjuk azt innen is, csak magyarázd. Melyik is hát?

— No, hát látja tiszteletes uram a bikát? A mellett áll a Kis Ferencz gazda két csákó tehene, azután a Sallainé úszója, a mellett meg a Kovács János siskája, azontúl a meszes lábú Tóthé, az egyik, a mellett a kigylmed úszója. Ahol ni, épen most öklelte meg a másikat.

— Most már látom, fiam. Csakugyan szép és virgonc jószág.

— Meg nagyon jófajta. A hólyagszemű Nagy Péter fajtájából való. Az anyja tavaly nyáron megdögölt, hanem az anyjának az anyját megmutathatom. Mindjárt csak...

S tenyerét a szemé fölé tartva, a gulya másik széle felé nézett Gábor.

— Amoda van ni! Látja kigylmed ott a halom irányában azt a felszarvú tehenet? Az öreg Sánta Erzsőké. A télen a jászolba szorult a szarva s akkor tört le. Már nyolcz borja volt s mindig bikát ellett, épen csak a harmadik volt úszó. Az is ott áll épen, farral erre. Most a topa Tökésé, negyvenkét forintot vette meg tavaly.

Az öreg pap csudálkozva csapta össze a kezét: — Szörnyiség fiam, hogy te minden ilyesmit így tudsz.

Gábor azonban rendületlenül folytatta tovább: — A mellett a felszarvú mellett legelnek a hólyagszemű Nagy Péter gazda jószágai. Tizen-négy darab. Egy ugyan ma két hete megsántult a balhátuljára. Azon a sántán innen, a tövisbokornál, ott áll a kigylmed úszójének a nagyanyja. Kilencz esztendő lesz karácsony második napján. Most is hasas, újesztendőre megellik... Ni, épen most megpiszkálta a kurátor uram riskája. Jó kis jószág. A tavaszon elcsérlette ő kigylme azért a másik riskáért, a melyik a partótdalban fekszik, de megint csak visszacsérlette...

A pap ismét összecsapta a kezzeit: — Csodálatos, kis fiam: hogy ismerheted te így személy szerint ezt az egész gulyát!

— Hát tiszteletes uram nem csak így ismeri a maga nyáját?

— Igaz, fiam, igaz. De hát azt hogy tudod, hogy e közt a nagy tömeg közt, melyik gazda jószágát milyen irányban keresed? Például az én úszómet is, a nagyanyját is mindjárt megtalálád.

— Hogyne találom volna. Hiszen az az úszó csütörtök óta mindig a bika körül sündörgőzik, hát tudtam, hogy most se lehet távol. — Lám, lám!

— A felszarvú tehenet még a vak is megismeri. Igen, de az meg mindig a hólyagszemű Nagy Péter barmaival tart, mivelhogy otthon is szomszédok. Hát tudtam, hogy a hol a felszarvú van, emezek is ottan körül vannak egy csomóban.

— De hát azt hogy tudod, hogy az én úszóm nagyanyja is köztük van?

— Mert egy-egy gazda jószágá igen csak mindig összetart a gulyán is.

— Különös, kis fiam, nagyon különös!

— Lám, amott, — folytató Gábor, a gulya túlsó szélére mutatva, — mind egymás szélében legel a Szöllősi ténsur jószágá, azután a kopasz Farkas Pálé, a kis tocsogónál meg a Boecser Imréré. Keszeg Jóskának csak egy van, de az is mindig ezekkel barátkozik. Most is ott van. Nem az a hegedűnyaku, mert az az árendásé, hanem mellette az a kis buga, ni.

Igy magyarázgatott még Gábor sokáig, az öreg pap pedig csak a fejét csóválgatta:

— Különös, nagyon különös.

Mikor búcsút vett, azt mondja a gulyának:

— Ismétlem, kis fiam: soha nem győzők rajta eleget bámolni, hogy ismerheted te ilyen pontosan ezt a temérédek jószágot, egyenként, személyenként, minden csinjával-binjával egyetemben? Ha más mondaná, el nem hinném, hogy ez lehetséges legyen... Csudálatos, nagyon csudálatos!

Erre a gulyás, végig vonogatván görbe fésűjével hosszú, zsiros haját, megrázta a fejét s így felelt:

— Engedelmet kérek, tiszteletes uram, nem az a csudálatos. Hanem az, hogy: hogy tudja kigylmed abban a tengernyi könyvben azt a rettenetes sok betűt egymásról megismerni, mikor mind egyforma. Az a csudálatos!

Igy vált meg a két pásztor, továbbra is rendületlenül csudálkozván egymás tudományán.

SZÍNHÁZAK A SZABAD TERMÉSZETBEN.

— A színpad történetéből. —

A nemrégiben bezáródtott párisi színész-történeti kiállítás, — melynek bizonyos tanulságait nekünk, magyaroknak sem volna felesleges értékesítenünk, — sok olyan érdekes kérdésre ráirányította a művelt világ figyelmét, melyek a forrongó közélet aktuális jelenségeinek zűrzavarában apródonként feledésbe mennek, a nélkül, hogy eredeti jelentőségükből bármit is veszítettek volna.

Ezek között mindenesetre nem a legutolsók közé sorozandó a szabad természetet kebelén, a nyílt ég alatt berendezett színpadok, — open-air színházak — kérdése is.

A minden idők nagy poétájának, az örökéletű Ovidius «Ars Amandi»-jában, annak is az első könyvében, utánozhatatlan művészettel megirt feljegyzéseket olvashatunk arról, hogy az u. n. kertli színpadokat már a régi rómaiak is alaposan ismerték s künn, Itáliának mindig mosolygó ege alatt szinte imádatlaltelve játszották klasszikus írók pompás vig-

játékait és drámáit a természet templomában. Alighanem a meszeszerű antik világnak ez a múltból visszaverődő szelleme hatotta át jó egy évtized az angol berkshire-i Bradfield-College tudós igazgatóját, dr. Gray-t, mikor diákjai körében, teljesen a régi görög Athén mintájára, megalkotta a maga open-air színházát. Itt aztán, — valami meredek hegyoldal volt a színpad, — 1890-ben és 1898-ban a Sophokles *Antigone*-ját, 1892-ben és 1900-ban Aeschylus *Agamemnon*-ját, 1895-ben pedig Euripides *Alcestis*-ét adták elő a college növendékei.

Egy 1689—1762-ig élt híres-neves angol író, Lady Mary Wortley Montague, — ámbátor az ő korában még nem fejlődött annyira nemzeti sajátosságukká az angoloknak az utazgatás, — a XVIII. század tized éveiben nagyobb körutat tett Európában. — 1716-ban meglátogatta a bécsi operát. Ez a dicsőséges

jük el, hogy az uralkodó bőkezűsége e téren alig ismert határt. Csakis így vált lehetővé az, hogy a jó bécsiek az *Alcina* varázslásainak erre az operaszerű előadására csakugyan nem kimélték sem a költséget, és még kevésbé a fáradságot. Hatalmas csatorna fölé építették a rengeteg színpadot, mely az akkori idők technikai fejlettségéhez mérten bámulatos tökéletességgel, két részre oszlott a darab második felvonásának a kezdetén, hogy teljesen láthatóvá tegye a csatorna vizét, melyen ide, különböző irányból csakhamar kis aranyozott hajókból álló két hajóhad vitorlázott. És ott künn, a szabad vizen, annak rendje és módja szerint végigjártak egy kisebb kaliberű tengeri ütközetet. És Lady Montague el volt ragadtatva.

Nem hallgathatja el azonban azt a kis epizód, mely az open-air színházak hagyományos fátuma szerint most is szépecskén elkö-

az említett bécsinél jóval szerényebb méretekben, a Lady Montague korában, a XVIII. század első egy-két évtizedében, Franciaországban sem voltak éppen ismeretlenek. Így tudomásunk van arról, hogy Párisban, a Tuileriák kertjében ez időtájt nagy kedveltségben állott egy ilyen hamisítatlan kis open-air színház.

Epen ilyen nappali, open-air színházról tesz említést a kiváló angol Sutherland Edwards is az opera történetét tárgyzó nagyobb művében. Ez a teátrum már sokkalta újabb keletű a párisinál: néhány évtizeddel ezelőtt, 1856-ban látta azt a mi angol *man of letter*-ünk, és pedig a dániai Flensburgban, a mely város ugyan, — akkor még Flensburg — azóta már Klio jóvoltából, mintegy ötvenezernyi lakossággal a porosz Schleswig-Holstein egyik legjelentékenyebb városává emelkedett. Edwards idejében azonban még a dán nap ragyogott a kis Flensburg open-air szin-

CATTARO.

multú teátrum már akkortájt is jelentékeny hírnévnek örvendett, s a mi fő, — már eléggé sikeres kísérleteket tett az *open-air* előadások meghonosítására. A mi kiválóan szellemes és nagyműveltségű angol ladykn ugyancsak szem-és fültanuja volt itt egy ilyenféle kísérletnek, a miként az mindeneknél hathatósabban ki-világlik az írónő ama leveléből, melyet még azon melegében, Bécsből írt a nagy bölcselő költőhöz: Alexander Pope-hoz.

Ebben a levelében Lady Montague nem közönséges bőbeszédűséggel írja le ottani élményeit. Elragadtatással szól a szabad ég alatti opera-előadásról, mely «oly sok gyönyörűséggel töltötte el őt, hogy nem bánta meg, hogy megnézte azt.» — «E nembem,» — írja tovább, — «sohasem láttam még nagyszerűbbet s könnyen elhiszem, a mit nekem mondtak, hogy a díszítések és ruhák a császárnak — harmincezer font sterlingjébe kerültek.» Ha nem fogadjuk is el a maga teljességében ezt a 720,000 koronás kiadással járó open-air előadásról szóló feljegyzést: készséggel ismer-

vetkezett. A mindenható időjárás, — a szélességnek ez a megrögzött mintaképe, — épenséggel nem respektálta most sem a császári család jelenlétét s hamarosan takaros kis «drámai bonyodalmat» rögtönzött. Ez ellen nem volt mentesség. Csupán az uralkodó család ülőhelye felett volt menyezet, — míg a nagyszámú előkelő közönség többi tagjai könyörtelenül ki voltak szolgáltatva a haragos fellegeknek. Ezekkel aztán elég udvariatlanul el is bánt a záporos. De bőrig ázott az előadásban résztvevő mind a 108 szereplő is; bámulatos gyorsasággal silányultak tönkre a pompásnál pompásabb jelmezek és egyéb dekorációk. Az előkelő közönség pedig, sutba dobva mindennemű etikettet, hanyatt-homlok rohant szerte-széjjel, ki merre látott, s magát a látnivágyó ladyt, miként levele végén megjegyzi: kevésbé múlt, hogy a tülekedés közben agyon nem szorították. — Így végződött az *Alcina* premiérje.

Hiteles feljegyzések szólnak a mellett, hogy az ilyen szabad ég alatt levő színházak, habár

háza fölött, valami utánozhatatlan gondossággal ápolat széles pázsitos térségen, melylyel szemben kényelmes székeken és padokon helyezkedett el a látni és hallani vágyó publikum. Nem csekély mértékben emelte a jó flensborgiak szabad ég alatti színházának poézisét egyik-másik természetes dekoráció. Már t. i. a melyikkel maga az előzékeny természet kedveskedett a színművészet flensborgi apostolainak. Példának okáért a háttérben egy színpadi ajtó korántsem valami mesterkélt földi paradicsomba, hanem egy hamisítatlan — káposztás-kertbe nyílt. Maga az előadás azonban, eltekintve a háttér ilyenét realitásaitól, — mintaszerű volt. Az előadásokat, akárcsak a Tuileriákban, állandóan fényes nappal tartották. Délután kezdődtek és alkonyatkor oszlott szét a közönség.

S most éppen napjainkban, az open-air színházak emlegetése több mint aktuális. Szintén egyik érdekes jelensége a színpad mindinkább előtérbe lépő reformjainak.

Zsoldos Benő.

A HÉTRŐL.

Katonák. Van Budapesten mindig katona bőségesen mindenféle fajta: gyalogos is, lovas is. Látjuk őket kivonulni a kaszárnyákból, meg bevonulni a kaszárnyákba naponta. Nincsen tehát rá semmi okunk, hogy megálljunk a gyalogjárón és kimeredt szemmel bámuljunk, ha egy vagy több csapat katona ütemesen kopogó léptekkel végig halad az utcákon. És ime mostanában mindig ez a kép alakul, ha katonacsapatok húzódnak végig az útonalakon. Az emberek megállnak és tekintetik odatpad az egyenletesen tova hullámzó szabályos tömegekre. De az emberek tekintetében minden inkább van, mint kíváncsiság. A nézésük komoly, szomorú és meghatott. Akkor is, ha banda halad a csapatok élén és a kürtök ércztoroka dalok vidám harogásával tölti meg a levegőt. Még az a bizonyos suszterinas se ugrik most a banda elé

épen az a legnagyobb törekvésük, hogy a hadsereg energiája — fölhatalatlan energia maradjon. A hadsereg ma a béke testőrsége. Erő, a mely a maga nagyságának erkölcsi hatásával tartja féken az idegen erőt. Most úgy fordultak a viszonyok, hogy e tisztán erkölcsi erő fékező hatása kétségesnek látszik és az anyagát is akcióba kívánja. A katonai hivatás közelebb toledott elemi föladatainak határához. Bizunk benne, hogy többet most se követel majd tőle az események alakulása, mert minden csatanyerésnél többet ér a nemzeteknek a csata nélkül megnyert béke.

A komáromi eset. Mikor az újpesti bankrablás esete — a melynek az epilógusa a minapiban játszódott le a törvényszék előtt — még friss volt, valósággal országos vita folyt arról, hogy a bank tisztviselői gyávák voltak-e vagy sem, a miért behódoltak a rájuk meredő

mellett is nekünk is az az érzésünk és meggyőződésünk, hogy a tiszthelyettesnek így kellett cselekednie. A katonának bátornak és elszántnak kell lennie. A katona nem térhet ki a veszedelem elől. Ezt hivatásának erkölcsi diktálja neki. De ha a hivatás természetét ilyen helyesen tudjuk megbirálni ebben az esetben: miért zavarodott meg annyira az itéletünk és miért vált annyira ingadozóvá, mikor az újpesti banktisztviselők eljárását mérlegeltük? A banktisztviselő hivatása nem követel az embertől se bátorságot, se a fizikai veszedelemmel való szembeszállást. Ha tehát a komáromi tiszthelyettesről természetesen találjuk azt, a mit cselekedett: természetesen kell találnunk azt is, a hogyan azok a banktisztviselők viselkedtek.

A természet. Nem Isten világnak egyeteméről, az anyatermészetről, a teremtés szerves

HAZAFELÉ AZ ERDŐBŐL. — Lítkei Aurél rajna.

füttös szájjal és széles jókedvvel. Ő is elhűződik a csöndes és megindult tömegbe. Pedig a kép szakasztott olyan, mint a mikor gyakorlatra mennek a katonák és a keményen lépő fiúk arca se bordsabb, mint máskor. Egyáltalában nem bizonyos, hogy a halálba menének, sőt e pillanatban még az sem, hogy háborúba viszik őket. És mégis, mikor így látjuk őket elvonulni, a mint megy csapat-csapat után a sok egészséges, fiatal, viruló élet, valami erős és idáig soha se érzett izgalom tölti meg a lelkünket és ott reszket benne még akkor is, a mikor már rég eltűntek a szemünk elől. A levegő mostani világosságában a katona alakja olyan új színt kap, mintha csak most látnók először. Izzó zománcz rakódik rája. Egy komor és nagyszerű hivatás tűzének a kisugárzása. Hogy ezt a színt, ezt a zománczot csak most veszi észre a szemünk, nem csoda. Minden hivatásnak megvan az a szerencsése, hogy szakadatlanul termő eredmények tömegével táplálja a hitelt, súlyát, komolyságát. A katona hivatása le kell, hogy mondjon erről, hiszen a modern nemzeteknek

pisztolyosoknak és inkább ontották a bank aranyát, mint a saját vérüket. A héten Komárom városában izgalmas eset történt. Egy tettenért betörő menekült rohanva az utcán. Senki se volt hajlandó az útját állani, sőt az emberek riadtan ugrottak félre előle. Egyszerűen azért, mert a rablónak revolver volt a kezében. De jött egy katona, egy tiszthelyettes, a ki elemi kötelességének érezte, hogy szembeszálljon a veszedelemmel. Ez oda toppant a gonosztevő elé, és — keservesen meg is adta az árát. A rabló lött és a szerencsétlen tiszthelyettes véresen roskadt az utca kövére. Az a gyorsaság és simaság, a melylyel — egy röpké, szánakozó szóval — az egész közvélemény napirendre tért az eset fölött, nyilvánvaló bizonyossága annak, hogy az emberek az egész dolgot természetesen ítéltek, tehát különösnek, föltűnőnek és logikátlanoknak azt találták volna, ha az a szerencsétlen katona más-ként cselekszik, mint a hogyan cselekedett. Nem polemizálunk ezzel a fölfogással, mert minden részvétünk és a tragikus sorsát okozó gonoszszágon való minden fölháborodásunk

és halott anyagának összességéről szólunk, hanem a jellem, vérmérséklet, gondolkodás és megnyilatkozási mód ama vegyi összetételéről, a mit az ember természetének szoktunk nevezni. Ez a komplexum igen gazdag és az emberi élet materiájának kiváló kémikusa, vagy filozófus legyen az, a ki összes alkotó elemeit ki tudja kutatni és való jelentőségük szerint osztályozni. Az ember természetében benne van a lelke, jelleme és a temperamentuma is, de egyik se úgy, hogy a maga egészében érvényesülhetne vagy legalább is igen ritka esetben ilyen tisztán és harmónikusan. Vannak jó lelkű és tiszteltetelmű karakterű és mégis — rossz természetű emberek, a mi azután az egyéni tragikumnak gazdag és véres forrása. Van emberi természet, olyan szerencsétlen összetételű, hogy minden jó és jószándékú is roszszá és károsná válik a kohójában. Ki tudná azt számon tartani: hány szebb és jobb sorsra hivatott életet hamisít meg az emberi természetnek ez a szerencsétlensége? Ezeknek a tragédiáknak egy rettenetes példáját vetette most a fölszínre az élet. Atya és leánya

A KIVILÁGÍTOTT SZENT ISTVÁN-TORONY A BÉCSI JUBILEUMI KIVILÁGÍTÁSKOR.

meg akarták magukat ölni egy asszony miatt, a ki az egyiknek hitvese, a másiknak édesanyja. Vannak emberi érzések, a melyeknek a hite föltötte áll minden kétkedésnek. Ki tudja elhinni azt, hogy egy anya eltökélt szándékkal a sirba akarná kergetni a gyermekét? Ennek a tragédiának maga is szájalomra méltó okozója ajúlódzva, a kétségbeeséstől félőrülten esküdözik, hogy ő nemcsak, hogy nem gyűlölte, de szerette a gyermekét, a kinek — türhetelenné tette az életet. El lehet hinni neki. A bűnös nem az akarat, nem a lelke, nem az érzése volt, hanem a természete, a melyből romlás, átok és szenvedés áradt: kinja és gyöttrődése nemcsak másoknak, hanem bizonyára neki sajátjának is. Ki az, a ki soha nem találkoztott hasonló szerencsétlenekkel, a kik másnak is, maguknak is pokollá teszik az életet a nélkül, hogy akár okuk, akár — szándékuk lenne rá? Való, hogy ezen a veszedelmes úrrá lehet az ember erős akaratával és a maga megfigyelésével: de van-e nagyobb és ritkább adomány épen ennél a művésznél?

*

A szerencse ollárán. A szép Elkins Katalin immáron egy méla akkorddal be is fejeződött fejedelmi regényének egy nagyon érdekes epizódja került most a nyilvánosság elé. Amerikai lapokban Elkins szenátor a címét kéri azoknak, a kik leányának az a bruzzói herceggel való mátkasága idején — ajándékot küldtek. A főlhívből kitetszik, hogy nem rokonok vagy ismerősök ajándékairól van szó, hanem idegen emberekről, a kiknek még a címét se tudják Elkinsék, a hová visszaküldjék azt a közel ezer különböző holmit — értéket, értéktelent és furcsát vegyesen, — a mivel a királyi herceg polgár-leány aráját elhalmoztatták. Nemde: különös jelenség, Ezernyi ezer szegény leány lesz menyasszony, a kinek bizony kapóra jönne és nagyon elkelne minden kedves, kéréslenül kapott hozzájárulás a hozományához, berendezéséhez vagy kelengyéjéhez: de ugyan ki idegen embernek, ismeretlennek jut az eszébe, hogy ajándékkal kedveskedjék nekik? Ellenben a milliomas Elkins Katalin felé, a ki egy fejedelmi levente szívét hódította meg, a világ minden tája felől se-regben indult meg a temérdek ajándék, közöttük sok kincset érő is, emberektől, a kik nevét, történetét, szerencsét csak az újságokból olvasták. És küldték neki az ajándékokat egészen önzetlenül, mert nagy részük még a nevet sem írta meg. Mi dolgozott ezekben az embereken? Mi nyerte meg a szívüket úgy a híressé vált amerikai misnek? Semmi más, mint a szerencsének és a sikernél a tisztelete, egy általánosabb és erendőbb érzés, mint a másnézők gondolatok. Ennek az érzésnek sok az

ellensége más érzéseinkben is, külső körülményeinkben is, de a magja csakugy benne van a lelkünkben, mint akár az érdemnek vagy a szerencsétlenségnek a tisztelete. Nemcsak a nagy szerencsétlenség tudja meghatni a lelket, hanem a nagy szerencse is, főként ha a diadalmas szerelem fénye ragyog rajta és igen megérthető, ha akadnak, a kik ennek az oltárára is le kívánják tenni hódolatukat és áldozatukat.

A KIRÁLYOK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta Jules Lemaitre. Francziából fordította Schöpflin A.

XXVII.

Günther meggyújtotta a lámpát.

— Nincs már szüksége rám, asszonyom?

— Nincs, Günther.

— Jó éjszakát, asszonyom.

— Jó éjszakát.

Frida a zongorához ült és egy Schumann-dalt játszott, halkán, alig érintve újjáival a billentyűket. Odakinn az éjszaka enyhe volt, a teli hold világított és friss növényi illatok áradtak Frida felé a terras nyitott ajtaján.

Csak a zene tudta megrövidíteni a várakozás perceit azzal, hogy rhytmizálta őket. Félhangon s olyan kisérettel, mint a szárnyshugás, énekelté Tannhäuser románcazt s úgy ismételte egyszerű szavait, mint valami figyelmeztetést és bátorítást, a mikor Hermann belépett. Frida hozzáfutott és lesegítette kabátját. Hermann meg akarta csókolni, de a leány megfogta kezét és elborította csókjával. Azután a szalon sarkába vezette, a melyet egy asztalkára tett lámpa világított meg, leültette a pam-lagra, maga pedig egy alacsony székbe ült lábai elé.

— Uram Isten, — mondta, — milyen sápadt! Beteg volt?

— Nem... örülök, hogy itt lehetek. Csak itt vagyok magamnál, csak itt érzem magam jól.

De a míg ezt mondta, lihegett és a szeme tele volt lázsal. Mosolyogni próbált:

— Mit csinált azalatt, Frida, a míg engem várt?

— Hát — vártam. Ez a foglalkozás elég arra, hogy betöltszem napjaimat, biztosítom róla. És ön?

— En? Hisz tudja, Frida, mit tettem.

— Szegény barátom!

— Nem haragudok rá?

— Megrattam teljes szívemből. Mennyit szenvedhetett!

— És még nincs vége, Frida. Megkezdem, végig kell csinálnom. Nem tettem egyebet, mint visszafajítottam a haragokat és elérgettem a keserőségeket, a melyek tovább forrnak. A terrortartom fenn a közöndet, mint valami zsarnok. És ha az, a mi vajudik, egy napon kitör, nos hát, akkor megint gyilkolni fogunk: csak az első vérontás meg nehezen...

— Oh, csak ezt ne, Hermann! Csak ezt ne! Könyörögve nyújtotta két kezét Hermann szája felé, mintha vissza akarná tartani a rossz szavakat.

De Hermann rá se nézett, csak beszélt tovább:

— Hát mit tegyek? Hogy ne kételkedjem kötelességemben és betöltssem zavar nélkül, ahhoz az kellene, hogy kegyetlenebb lélek legyen bennem, mint őseim legkegyetlenebbikében, pedig nekem csak nagyon gyöngéd, szegény szívem van, a melyet mások fájdalma a fenekéig fölkapar és szegény, nyugtalan szellemem, a mely még abban sem biztos, hogy a mit meg kell védenem, ér-e annyit, a mennyibe ez a védelem kerül. Bizonytalanságokból vagyok faragva és tele titkos könnyekkel, olyan hatáskörben, a mely kizárja a kételkedést és szánakozást. Ah, ugyancsak rossz védeje vagyok a rendnek, mert hajlandó vagyok mindent elnézni a nyomorultaknak és mindent gyűlölni azokban, a kik fenyegetik őket... Azok között az üdvözlések között, a melyeket ezekben a napokban kaptam, van néhány, a melyek megcsakaszják a szívemet... Csodálom, hogy vannak emberek, a kik képesek itélni, elítélni, más emberek halálát okozni, mindezt magukra

venni és utána aludni. Teljes az ellentét bennem a gondolat között, a mely szabad és a tett között, a mely kényszer alatt áll. Ez pedig szálnalmas dolog. Ennek egy hercegnél gyáva-ság a neve. A legengedékenyebbek gyöngeségnek nevezik. És mégis, Isten a tanum, hogy mennyi akaratot kellett kifejtenem, hogy végül úgy tűnjek fel, mint a világ leggyöngédebb embere!

Frida felállt és homlokán csókolta Hermann. Ez pedig folytatta:

— Mikor tegnap este viszontlátam apámat (nem tudom, megértette-e, mi történt az utóbbi időkben, mert bizony nagyon odáig van és alig szól már), csak azokat a szavakat mondta nekem, a melyeket már mondott azon a napon, mikor rám ruházta a hatalmat: «Édes fiam, vajha hitet adna neked az Isten!» Sajnos, én letéptem az illúziókat azt a fátyolát, mely az uralkodók szeme előtt lenni szokott. A mit őseim tettek s a miért dicsőítik őket, engem gyakran kétséggel és főlháborodással töltött el. Az a hit, a melylyel apám élt, én bennem nem volt meg soha, és az a hit, melylyel nekem kellene élnem, attól félek, nincs már meg bennem. Lehet, hogy nincs semmi tennivaló az emberek számára, hogy semmi sem szolgáljék semmire és hogy a régi mondások: «minden csak hiábavalóság», pontos, rettentő, kétségbe-éjtő értelme van, az a teljes értelme, melyet nem mernek neki soha adni...

— Szeretem önt, — mondta Frida.

Főlállt és — a mit sohasé tettéig, — Hermann köré fonta karjait, mint valami gyermek köré.

Szél futott át a bokrokon. Hallották, mint növekszik és meggyőrül-fára a levelek hosszú remegése. A lámpa lángja magasan feleapódott, aztán alászállt. Hermann és Frida, mind a ketten ugyanabban az időben, kifejezhetetlen szomorúságot éreztek, a melyben eltűntek agy-rémeik, a melyben alig tudták visszatartani azokat a szép, boldog ideákat, a melyekről azt hitték, egyedül ezek kötik őket össze: alig voltak már gyerekek, mint két szerelmes test, a mely égő szomorúsággal keresi egymást a magányosságban...

— És én — mondta Hermann, — nem élek csak magáért. Maguk azok az aggodalmak, a melyekről oly szálnalmas vallomást teszek, egy kissé maga miatt is jönnek ránk. Csak maga tudja őket lecsitítani... Oh, szánjon engem, mert árva és elhagyottabb vagyok, mint az országot koldusa... Oh, a te hangod... a te szemed... a te szád... Milyen édes simogatni a hajadat, megpihenni kebleden, enyimek érezni tégedet... egészen enyimek, ugy-e?

— Hermann!

Hermann megfogta a lány finom ujjait és a mint letérdelve a leány előre hajlott, ráborult vöröses aranytól körített homlokára, szemöldökeire, melyeknek olyan volt a színe, mint a sápadt zöld bokrokat visszatükrözöttő tóé, nyitott ajkai közül előcsillanó fogaira.

— Nem látod, hogy szükségem van a csókra és hogy fel kell engem oldandó igéretem alól? Akárki, a ki látna, nem hinne-e minket szeretőknél?... Miért rejtekedünk?... Nem volnánk-e már elveszve a farizeusok szemében azáltal, a mit eddig tettél értem?... Frida, szomorúságom nevében, ne utasíts vissza ma...

A leány kiszabadította magát egy mozdulattal, a melyben még élt a szűz ósztöne, de a melyben már nem volt benne az akarat. Harag nélkül fejtette le a magáról barátja kezeit, nézte a lesújtott embernek sápadt, szomorú arcát, finom bőrét, egyenes szemöldökét, a vonást homlokán, szenvedő száját, kissé hajlott s apró ráncokkal fedett alsó ajkát. Úgy tűnt fel neki, mintha mindezt most látta először és megértette, hogy ez az, a mit szeret. Nagy erőfeszítést tett, hogy emlékezetébe idézze, hol vannak s hirtelen eszébe jutott, hogy mit ígért Audotiának. És bár Audotia nagyon messze levőnek tűnt most fel előtte, azt mondta magában, hogy teljesítenie kell igéretét, de hogy különben is azok az eszközök, melyekkel teljesítheti, ugyanazok, a melyek átadják neki egyedül és örökre azt az embert, a kit imád. És így egy kis asszonyi ravaszság is vegyülve szemérmességé őszinte ellenállásába, és talán hirtelen föltámadt a fel-tékenysége is a hercegnőre való tekintettel. —

maga se tudta volna, ezt a ravaszkodást szerelmének, vagy annak a kötelességének érdekében fejti-e ki, a melyet az öreg predikátor nő sugallt neki.

— Hermann, — felelt, — egész szívem az ön és a szolgálója vagyok; de ezt ne követelje tőlem, ha szeret.

— Szeretlek és akarlak. Nem te vagy-e az igazi feleségem, szellemem és szívem társnője? Kételkedel-e bennem? Esküdözöm neked?

— Nem, Hermann. De hogy mondjam meg?

Úgy tűnik fel nekem, hogy azután már más dolog által is hozzád volnék fűzve, mint az akaratom által és így kevésbbé volnék a tied, miután kevésbbé szabadon volnék a tied. És... épen te mondat: rejtőzködünk, mint a bűnösök; hogy itt lehessenek, rászédem a nagybátyámat, a ki azt hiszi, egy barátomnál vagyok s ez a barátom is hazudik a kedvemért. Hazugságban élünk, ez elég. De legalább árulásban nem akarok élni. Ez balszerencsét hozna ránk.

— Az, a kire te gondolsz, nem szenvedne semmivel sem többet, ha te valamivel több lennél nekem. Nem kell-e máris azt hinnie, hogy meg van csalva? Hogy ez igaz-e vagy sem, az ő neki egyre megy.

— De nekem nem, Hermann. Nem bánom, ha gyűlöl, azt se bánom, ha megvet, de azt nem akarom, hogy jogot adjak neki rá. Nem bánom, ha meg vagyok gyalázva az ő gondolatában, de nem a magaméban. Hogy ő mit gondol, az nekem nem fontos, de ahhoz ragaszkodom, hogy ne kelljen magamat előtte hitványknak tartanom.

— Fájdalom, Frida, nem szeret engem.

— Szeretem, Hermann, de nem lehetek a marburgi hercegnő szégyenletes vetélytársra.

— Nem, nem szeret engem. És épen akkor, a mikor nincs senkim, csak maga, a mikor maga miatt visszautasítottam minden más okot arra, hogy éljek. Mert látja, nem vagyok más, mint szegény gyöttrődő és tájékozatlanságvesztett lény, a ki fellázad önmaga ellen, szerepe ellen és természetes rendeltetése ellen...

A vér, a mely ereimben folyik, bágyadt, bizonyára annyi királyi nemzedék mértékellenlő gyakorolt gög-jétől és tevékenységétől és én vonszolum annyi királyság minden fáradságát... Mindig, mindig szerencsétlen leszek... Ah, mennyire gyűlölöm, a mit az emberek kötelességemnek mondanak! Mennyire gyűlölöm királyi hivatásomat! Mennyire gyűlölöm az életemet, mindent, — tégedet kivéve.

A lámpa, melynek ernyője lecsúszott, a szalon nagyobb részét félhomályban hagyta, úgy, hogy ha Hermann és Frida másvalamire is figyeltek volna, mint önmagukra, megláthattak volna a holdtól bevilágított ablakon át egy bizonytalan körvonalú alakot lassan lépkedni.

Hermann ellankadva elhallgatott. Frida érezte, hogy odavezette őt, a hova szándéka volt s felé fordulva mondta:

— Biztos vagy abban, a mit most mondtál? Nem csalódom? Nem tévesztet meg önmagadat?

— Fájdalom!

— Istennek hála! — kiáltott a leány. — Ha ennyit szenvedsz, könnyű a gyógyítás. Hagyj itt mindent, szabadítsd meg magadat, ne légy más, csak ember. Csak akkor szűnik meg szenvedésed. És lásd, milyen példa és milyen tanulság: egy herceg, a ki elmege, mert fölismerte, hogy lehetetlen uralkodni a nélkül, hogy roszat tegyen az ember. Ezzel jobban szolgálod a szent ügyet, mint akármilyen mással, a mit megkísérlelhettél volna, ha a hatalmon maradsz. Mert egy herceg, akármilyen tes is, csak őszintén az igazságtalanságnak. És boldog leszel, ha nem leszel többet felelős a régi világ gyalázatlanságaiért. Gondold meg! Nem szörnyű dolog-e, hogy a Föld azért adatott, hogy a föltüntet élő emberek tizezer év múlva sem élhessenek meg mind belőle és hogy oly gyűlöletes egyenlőtlenségek legyenek gyümölcsei megosztásában?... Mitől félsz? Menj, a régi rend kevesebb erőszakosságot akadályoz meg, mint a mennyi egyenetlenséget szentesít: nem egyeb, mint egy hosszú, rettenetes tévedés és a hogy minden része áll, megjavítani lehetetlen: egészen meg kell újítani és ez nem lehet csak olyan lemondásokkal, mint a miénk, vagy pedig az örökségükből kitagadott tömegek kikerülhetetlen erőszakosságaival... Azt hiszed talán, az új rend nem lesz jobb? Mit tudod te azt? És ha... «Mindenkire kerüljön rá a sor!» —

A KÄRTNERSTRASSE A BÉCSI CSÁSZÁRI JUBILEUMI KIVILÁGÍTÁSKOR.

már ez is egy kezdetleges formája az igazságnak... De én, én bízom; a jövő világ jobb lesz, mivel más lesz... Én nem tudom ezt neked megmagyarázni, de vannak barátaim, a kik tudják. Jer, jót tesznék, a természet közvetlen közelében fogunk élni, közel a szegényekhez, ezek között vannak az igazi maga, a kik lelkek. Addig a napig, a mikor veled találkozom, sohasé voltam jobb, sem boldogabb, mint a mikor a munkából éltem s elvegyültem a nép közé... Jer, jer, meg fogod végre ismerni egy szabad lélek gyönyörét, a mely ép ezért testvére az egész világnak. És ha nem lehettem a marburgi herceg, hát akkor a tied leszek, Hermann. Mondd, akard?

Igy beszélt tovább az egykori agyremekkel élő lélek Frida ajkain. Azt hitte, kiegyeztetett hitét és szerelmét, de egész fiatal vére ezt morgogta: «Csak téged szeretlek, szeretlek föltételek nélkül, ha akard, mert te vagyok győzve. Szeretlek még mint herceget is és ha te volnál a leggyöngébb zsarnok, akkor is mindig szeretnélek és nem tudnék máskép tenni.»

Nem mertte ezt hangosan mondani, azt hitte, ezzel szentségtörést követ el. És talán be sem vallotta magának, hogy ez a szentségtörés benne van a szívében... Csak letérdelt újra Hermann lábai elé és átfogva barátja nyakát, szólanul ajkaihoz vonta őt...

Éppen a pillanatban egy fekete ruhába öltözött nő lépett be a terras ajtaján. A revolver gyöngén csillogott a szalon félhomályában, az asztalon, a hova Latanief Audotia tette.

És ugyanabban az órában még nem tapasztalt szennázciókra kíváncsian, Ottó herceg besurrant a rendez-vousra, a hol a portás unokáját várta.

XXVIII.

Harmadnap ezt lehetett olvasni a marburgi lapokban:

«Rettentő gyász, kettős gyász sújtotta a királyi házat és egész Alfánia királyságot.

Tegnap reggel hat óra táján egy steinbachi mezőőr az árokok, az új mellett, a mely az orsovai parkot körül fogja, egy még fiatal, magas termetű s vadászruhába öltözött férfi holttestét talált. Azonnal sietett értesíteni Steinbach polgármesterét, a ki táviratozott Loewenbrunnba. A rendőrbiztos kiszállta a helyszínre a csendőrség kíséretében, fölismerte a holttestben Ottó királyi herceg ő fenségét. A herceget golyó találta, a mely bal hónaalja alatt fűródött bele. A halálnak rögtönösnek kellett lennie. A lányomok s a letaposott fü a park kis kapujához vezettek. Más nyomok a kerten át egész a majorig vezettek. Nyilvánvaló, hogy a gyilkosság itt hajtatott végre.

Legelőször Günther, a portás és unokáját, Katet hallgatták ki. Kijelentették, hogy se nem látták, se nem hallottak semmit.

Azután behatoltak a villába, hogy kiballgassák úrnőjét, egy bizonyos Leilof grófnőt, a ki néhány hónap óta lakott Orsovában egyedül és nagyon visszavonultan. A ház el volt hagyva. De a nagy szalon egyik sarkában, egy pamlag lábánál ott fektült Hermann herceg ő fensége holtteste, egy golyótól szíven találva.

Leilof grófnő eltűnt. Újabb kihallgatáskor a portás és unokája ismételték, hogy nem tudnak semmit, hogy előtte való este a pavillonban, a hol alsznak és a mely ötven ólynyire van a majortól, nem hagyták el ágyukat és hogy semmi neszt nem figyelmeztette őket arra, a mi történt. Mindazáltal mindkettőt letartóztatásba helyezték.

A királyi rendőrség főnöke Orsovába utazott, hogy részletes vizsgálatot tartson.

A legmélyebb titok leplezi ezt a rettenetes eseményt. Némely jelek mégis arra vallanak, hogy a bűnösök nem fogják már sokáig kikerülni a megkezdett vizsgálatot. Érthetőleg azonban a legnagyobb titokban kell egyelőre tartani a dolgot.

A király Ó Felségének még nem merték tudtára adni a szörnyű hirt, a kit tudvalevőleg a fájdalmas betegség és a késő öregkor tart vissza loewenbrunni palotájában, a hol őt szerencsétlen fiai a minap meglátogatták.

(Folytatás következik.)

EGYETEMI TURISTÁK.

A Magyar Turista-Egyesület Egyetemi Osztálya az idén a napjai erdőben, Cziráky Antal gróf vadászkastélyában tartotta évi rendes közgyűlést. Ez alkalommal Budapest környékének egyik kevésbbé kultivált, csodaszép vidékét kereste fel vándorcsapatával: a Velencei tó, Meleghegy, Likaskő, Zsiványbarlang és a lovasberény-napjai erdőseget.

Ót évi működéséről adott számot — működésük szünterén, a hegyek, erdők ölén — az a gondtalan, jó kedvelő társalgó ifjú csapat, mely künn a természetben a szürke hegyek, vadvirágos rétek, zúgó patakok partján keres üdülést, a nehéz tanulás, nagyvárosi, zajos, dohos légkörben folytatott gondterhes heti munka után, a mely csapatot minden áldott vasár- és ünnepon hajnalban és késő este szőges bakancsokban látnuk végigkocogni az aszfalton, naphosszat pedig fővárosunk környékének gyönyörű hegyvidékén barangolni.

Az egyesület ez idén is, mint már évek óta, legfőképpen az alpesi sport és alpesi irodalom terén fejtett ki nagy tevékenységet. A Tátrának irodalmi feltárasa jórészt az egyesületből került ki. A rendes heti kirándulásokon kívül karácsonykor, husvétkor és az egész nagy szünidő alatt nagyobb túrákat végeztek, így bejárták a zillertali, Venediger és Dachstein

AZ EGYETEMI TURISTÁK A LIKAS-KÖNÉL.

csoportokat, az Enstalt, dauphinei alpokat, a berni felföldet. Új turákat, első csúcsmászásokat a Magas Tátrában és a Watzmann keleti falán összesen 14-et végeztek. Télen a si-sportot (lábszánkó) üzték a pilisi-, borszónyi- és Mátra hegységben. Nagyobb sí-kirándulások voltak a Magas-Tátrában, Tátrakrivánon és Semmering, Rax, Schneeberg vidékén. Az egyesület rendezte hazánkban az első sportszerű si-versenyt. A közgyűlés alkalmával az egyesület kivált a Magyar Turista Egyesületből és önállóan alakult Budapesti Egyetemi Turista Egyesület címmel. B. Vagyázó János.

A ZÖLD SZIGET.

A zöld sziget. Így nevezik az irek a maguk országát, Európának legmesszebb nyugaton fekvő földterületét, melyet minden oldalról az Atlanti-óceán hullámai nyaldosnak körül. Pázijsza gyönyörű üde zöld, de fölötté még a legszebb napokon is párázatos, szürkés a levegő. Néma melankólia, temetési hangulat borong ott a lelkeken. Ott haldoklik az óségi kelta kultúra és kelta civilizáció, a mely valaha kiterjedt egész Európára s a melynek ma már csak roncsai vannak meg Írországon, Bretagneban és Skótszág északi szirtfokain.

Írország nekünk magyaroknak teljesen terra incognita. Stanley és Slatin basa leírásából jobban ismerjük Belső-Afrikát, Sven Hedin könyvéből Tibetet, mint Erin szigetét. A magyar globetrotter bolyongásaiban legfeljebb Londonig jut el. London egyértelmű Angolországgal és Angolországon túl már nincsen semmi. Alig valami, majdnem a semmivel

egyenlőértékű az, a mit Írországról és az irek nemzeti törekvéseiről tudunk.

Pedig talán közvetlen szomszédainkat leszámítva, Írország az a föld Európában, a hol legjobban ismernek bennünket. A hasonló sors, a hasonló nemzeti törekvések hozták, hogy ők érdeklődnek irántunk, foglalkoznak a mi nemzeti intézményeinkkel és többet tudnak rólunk, mint mi öroluk.

Száz év előtt Írországnak nyolcz millió lakosa volt, volt virágzó mezőgazdasága és volt ipara. Ma lakosainak száma öt millió, mezőgazdasága tönkrement, a szántóföldeket egymásután vadászterületekké alakították az angol arisztokrata földbirtokosok, az ir bérlő és zsellér pedig kivándorol és az óceánon túl, Amerikában keres magának új hazát. Az ir ipar a mult század folyamán jórészt tönkrement, tönkretette az angol gyárilap és ma jóformán csak egyes speciális házi ipari ágak maradtak meg. És ha ireket kérdezzünk meg a pusztulás okairól, csak egy válaszuk van: az angol uralom.

Anglia, a mely az angol korona alá tartozó összes területeket fogalom gyanánt egyesíti magában, távolról sem olyan abszolút, egységes és kompakt, mint mi innen távolról látjuk. Az irek, a kik büszkéek a maguk kelta nemzetiségére, különállók és szabadok akarnek lenni, a kiket nem köt Angliához semmi, csak a közös uralkodó személye. Nekik is megvan a maguk pragmatica sanctiója, az 1783. évi Renunciation Act, a melyben III. György angol király kijelenti, hogy Írországot a jövőben csak irek által, az ir parlament útján, idegenek közbejötté nélkül fogja kormányozni.

Ez a törvény azonban a gyakorlatban soha életbe nem lépett. Állandóan angol alkirály

székelt Dublinban, az irek angol lobogó alatt harcolták végig a napoleoni háborúkat, a krimi háborút és ir ezredek is vettek részt Dél-Afrikában a búrok ellen vívott küzdelmekben. És míg Anglia egy évszázad alatt megalapította világhatalmát, Írország a tönkremenés szélére jutott. Az ireknek jó ideig még módjukban sem volt, hogy panaszaikat és sérelmeiket előadják, mert a protesztáns angol parlament a katolikus ireket nem fogadta be tagjai közé. Mikor pedig az irek hosszas küzdelmek után keresztültették, hogy helyet foglalhassanak az angol parlamentben, azt látták, hogy nem érhetnek el vele semmit, mert a túlyomó angol többség állandóan majorizálja őket és panaszaikat, óhajaikat nem veszi tekintetbe.

Idehaza az öregebbek közül sokan bizonyynyal emlékeznek még O'Connell nevére. Sokáig ő volt a külön ir politikai párt vezére az angol parlamentben. Mikor belátta a politikai harc eredménytelenségét, kiadta a merész jelszót, hogy az irek a törvénytelen angol kormány megkérdése nélkül válasszanak nemzeti parlamentet, az üljön össze Dublinban és hozzon Írország számára külön törvényeket. Maguk az angolok elismerik, hogy 1798 óta Angliában akkora izgatottságra nem volt eset, mint mikor ennek a forradalmi jellegű felszólításnak a híre Londonba megérkezett. Az angol hatalomnak sikerült ugyan a veszedelmesnek ígérkező mozgalmat elfojtani, de viszont Gladstone az irek megnyugtatására kénytelen volt benyújtani a home-rule javaslatot, a mely Írországnak angol ellenőrzés alatt önkormányzatot ad.

Írország egyelőre lecsendesedett, a home-rule javaslatból azonban, noha ismét hosszú évek elteltek, nem lett semmi. Ekkor, a kilencvenes évek elején, kezdődött Írországon egy új politikai mozgalom, a mely azóta állandóan erősödik és az eddigőt egészen eltérően folytatja harcát az angol uralom ellen. Az új politikai párt, a melynek kereteiben az egész ifjú Írország találkozik, Sinn Féin pártnak nevezi magát. Még kelta nevet is választott magának, hogy törekvéseit ezzel is dokumentálja. Sinn Féin, önbizalom, — az önbizalom pártja.

Ez a párt túlmegy a home-ruleban megígért autonómián és 1783. évi törvény alapján csak a korona közönségét ismeri el Angliával. Szemben az ir parlamenti párttal, a mely elmegy az angol király által megnyitott londoni parlamentbe, azt hirdeti, hogy az angol parlament törvénytelen és abban ireknek helyet foglalni nem szabad. És érdekes, itt ránk hivatkoznak, hogy mi magyarok sem mentünk be az önkényuralom idején a versterker Reichsrathba. Agítálnak, hogy irek ne menjenek el angol katonának, ne fizessenek adót angol hatóságoknak, ne menjenek az angol bíróságok elé, hanem vessék alá magukat az ir békebírók ítéletének, szóval bojkottálják Írország területén az angol államhatalmat.

Természetszerűleg egy ilyen széleskörű politikai akció megfelelő szervezést is kíván. Ez a szervezete a Sinn Féin pártnak már megvan és állandóan terjeszkedik. Élén áll a dublini ir nemzeti tanács, a mely önkéntes adományokból, önkéntes adóztatásból meg lehetős nagy jövedelmek felett rendelkezik. A vidék nagyobb központjaiban helyi bizottságok vannak, a melyekre a propaganda munkája hárul. Ezek a helyi bizottságok állandó összeköttetésben vannak a nemzeti tanácsal, a mely az összes ügyeket vezeti és a mozgalmat irányítja. A helyi bizottságokat szabadon választják a községek, azzal az egyetlen megkötéssel, hogy az angol koronának sem fizetett embere, sem nyugdíjasa nem választható. És becsületére legyen mondván az angol kormánynak, oly ideális igazsággal, mondhatni önmegtartóztatással kezeli az egyesülési jogot, hogy ezen politikai szervezkedés ellen, a mely voltaképpen ellene tör, még egy lépésre sem ragadtatta magát.

Könnyen érthető, hogy ennél az új ir politikai mozgalomnál Magyarország multja szinte akaratlanul is például kinálkozik az irek számára. És hogy az irek hogy gondolkodnak rólunk, azt talán legjobban illusztrálja az a levél, melyet egy ir ismerősöm, E. Sheehan, a

nemzeti tanács tagja és a corki helyi bizottság elnöke intézett hozzám:

«Közlöm, hogy a végrehajtó-bizottság tagjává választottak. Tíz éve csaknem reménytelenül kezdük meg propagandánkat és sokan reményt vesztve hagyták ott pártunkat. Mint tudja, én ügyvéd vagyok, de inkább mint tanár működöm, mert az új generáció nevelésében látom a jövő legbiztosabb zálogát. Elnöke vagyok a helyi bizottságnak Corkban, a mely a tartomány legnagyobb városa. A közönség intellektuális része már csaknem kizárólag velünk van. Nem szükséges mondanom, nehéz munkánk volt, míg ide eljutottunk, hisz tudhatja a saját országa történetéből. És sajnos, a mi embe-reink nagy része jobban ismeri Deák és Széchenyi nevét, mint a tulajdon politikusaikat és államférfiaikat. A «Sinn Féin» (ez a párt hivatalos lapjának neve is) szerkesztője, kiváló ismerője az önkéntes történelmének és ő írta a legtöbb röpiratunkat is. Heidelbergben néhány évvel ezelőt, — gondolom 1904-ben történt, — találkoztam egy osztrák diákkal. Mikor érdeklődött a mi viszonyaink iránt, adtam neki egy példányt a «Hungary and Ireland» című röpiratból. Gondolom, nem nagy örömet szereztem vele neki.»

Míntha ismerős volna ez a hang valahonnét. Míntha valaha idehaza is irtak volna ilyen lemondva-reménykedő hangon a magyar nemzeti törekvésekről.

Ir ismerőseim szívességéből meglehetősen nagy gyűjteményt szereztem az ir nemzeti párt által kiadott röpiratokból. Közöttük van a Sheehan által említett «Hungary and Ireland» című füzet is. Ez a 100 oldalas röpirat még 1904 elején jelent meg és párhuzamot vonva Magyarország történetét adja elő. Kevés külföldi munkában láttam még államjogi helyzetünket ily lelkiismeretes pontossággal előadva és általában ritkán láttam közjogi küzdelmeinknek oly találó ismertetését, mint ebben a füzetben. A füzet annak idején húszezer példányban jelent meg és második kiadása most van sajtó alatt.

Egy másik érdekes röpirat a «Kereszt-pamphlet». Ez a röpirat címét a címlap rajzáról kapta. Az első oldalon van Írország térképe, rajta északról délnek és nyugatról keletnek egy nagy, széles kereszt. A szöveg megmagyarázza, hogy ekkora keresztet lehetne egész Írországon át lefektetni abból az aranyból, a mit az angolok elraboltak. Más röpiratok azt hirdetik, hogy ireknek az angol zsoldos hadseregbe belépni nem szabad. Ennek a propagandának hatása már kezd is jelentkezni, mert az irek arányszáma, a kik azelőtt az angol hadseregnek igen jelentékeny részét tették, újabban évről-évre csökken. A nemzeti tanács ezenkívül az agitációnak számos más fegyverével is dolgozik. Ir nemzeti védjegyet állapított meg, a melyet ir gyártmányokra alkalmaznak, hogy eredetük fölismerhető legyen. Külföldön megtelepedett irekből valósá-

NÁDAS UTCZA («CSAPÁS») A VELENCZEI TAVON.

gos ir konzuli szervezetet készülni létesíteni, hogy az angol konzulokat, a kik nem nagyon veszik tekintetbe Írország külön érdekeit, megkerülhesse. Propagandájába belevonta az amerikai ireket is, a kik hazájuktól elszakadtak ugyan, de megmaradtak ireknek. Az Egyesült-Államokban milliókra megy az irek száma, sokan közülük milliók és milliók felett rendelkeznek. Ha ezek tőkijüknek csak egy részét is Írországon befektetik, meg van állítva a kivándorlás veszélyes folyamata és talán új fejlődés indulhat meg a zöld szigeten, a melynek népe most oly nehéz viszonyok között sínylődik. A helyi bizottságok kebelében békebírókat állítottak föl, a melyek az angol bíróságok kizárásával döntenek az eléjük vitt peres ügyekben. A jelszó végeredményben: Írország az irek.

De vannak-e még egyáltalán irek? Hisz majdnem az egész zöld sziget lakossága angolul beszél. A nyelv csakugyan nagyrészt már veszendőbe ment és inkább csak kint él a vidéken a Sharmon mentén és a csillogó killarneyi tavak körül. A faj azonban, a tiszta, hamisítatlan, ősi kelta faj még megvan. A temperamentumos, élénk ir erősen eltér angol szomszédjától és a ki látta a csillogó

szemű, fekete hajú ir lányokat, nem tévesztheti őket össze a szőke angol misszekkel. A törekvés pedig, hogy az ir nyelvet föltámaszják, megvan. A Sinn Féin párt legtöbb röpiratát két nyelven, keltául és angolul adja ki. Vannak lapok, a melyek kizárólag kelta nyelven jelennek meg és az utolsó évek folyamán egymásután jelentek meg kelta könyvek is.

«Tudjuk, — mondja az ir nemzeti tanács egyik röpirata — hogy a mi helyzetünk nehezebb, mint a magyaroké, mert nekünk nemzeti nyelvünk állítólag már nincs és mert képviselőink bent ülnek az angol parlamentben. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a magyar nép történelmében is volt egy időpont, mikor a magyar nyelv kihalásától kellett tartani, a mi pedig az angol parlamentben való részvételt illeti, az az ir nép többségének akarata ellenére történik és az angol kormány sorra meg nem tartott ígéreteivel eljátszotta jogát, hogy az ir nemzet vele tárgyaljon.»

Ez a nemzeti küzdelem, a mely tőlünk távol, Európa nyugati partjain, nekünk magyaroknak, a kik hasonló küzdelmekben mentünk át, mindenesetre rokonszenves lehet. Más nagy kérdés, a mely a világtörténelem filozófiájába vág bele, hogy kicsiny népeknek van-e hivatásuk a nagy nemzetek létéről való küzdelem közepette és hogy elhalt fajok utolsó maradványainak van-e joguk az élethez, vagy követni kell-e őseiket a népek, nemzetek nagy temetőjébe, a honnét nincs föltámadás? Lehet-e még új élet Erin zöld szigetén, vagy elpusztul-e a kelta világnak ez az utolsó maradványa is, az ir nép, az ir dalok és a eketeszemű ir leányok? Tonelli Sándor.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A modern pedagógia útjain. Az iskolánk körül folyó életet nem a legkedvezőbbben jellemzi az, hogy az összes tudományos ágak közül a legszegényebben műveltek közé tartozik a tudományos pedagógia. El lehetne számolni az újjainkon azokat a tudományos színvonalon álló nagyobb arányú és mélyebb járatú műveket, melyek e körből a legutóbbi tíz évben megjelentek. Annál jobban meg kell becsülnünk azokat, a kik mégis legalább fenntartják a tudomány művelésének folytonosságát. Szellemi életünk nyereségének kell tehát tekintelnünk dr. Wessely Ödön *A modern pedagógia útjain* című nagy munkáját, annyival is inkább, mert a mellék-körülményektől függetlenül, egészen magában véve is ritka becses könyv, akár a tudományos elmélet, akár a gyakorlati kultúr-célok szempontjából nézzük. Tulajdonképpen több kisebb-nagyobb tanulmány gyűjteménye, de közelebről szemlélve, egészen egységes munka, nemcsak azért, mert filozófiai megalkotott, egységes felfogásra

DIÁK EBÉD A NADAPI ERDŐBEN.

AZ EGYETEMI TURISTÁK KIRÁNDULÁSAIBÓL.

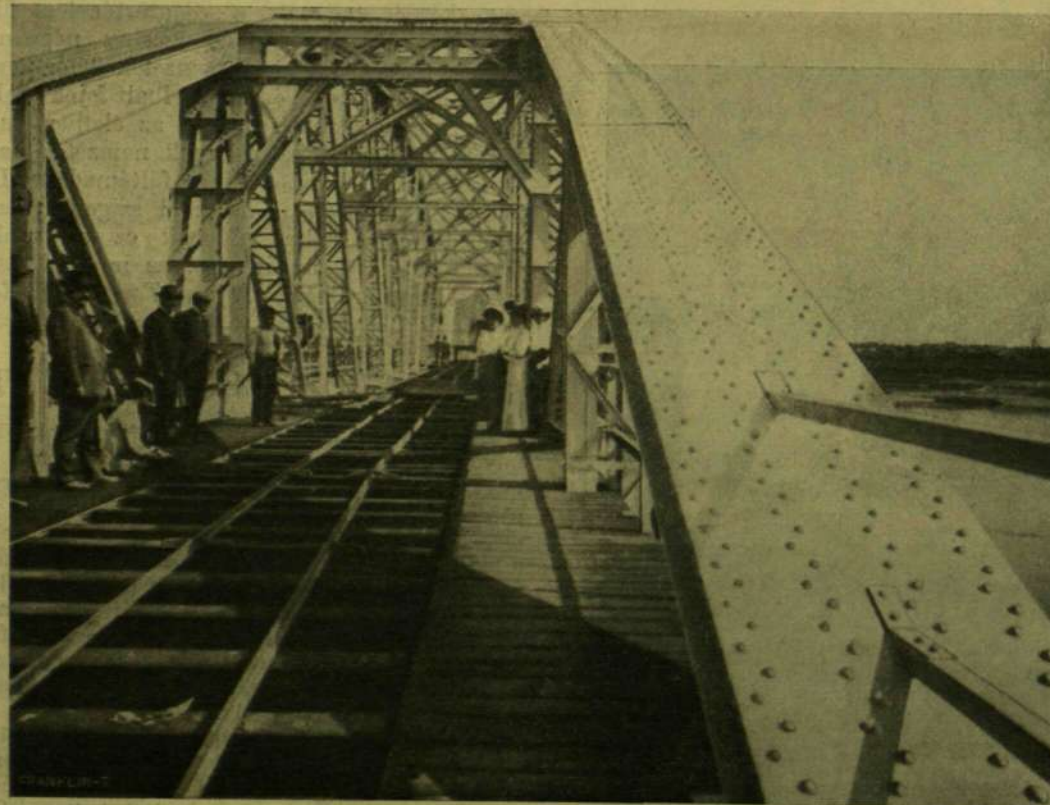

A híd a bátaszéki oldalról.

van építve, hanem azért is, mert felfogja és feldolgozza a mai pedagógia egész körét, mindazokat a fontosabb problémákat, melyeket a tanítás-ügy, vagy a szerző találó szavával élve, a kultúra szervezése idehaza és külföldön fölvet. Első részében elméleti megalapozását adja a tárgynak: kifejtja a tudományos pedagógia feladatait, a szociál-pedagógia fogalmát, a kulturának és a pedagógiának kapcsolatát, a nevelés fogalmát és célját, a pedagógia és a lélektan viszonyát. További menetében fölveti és megoldásra juttatja a mai pedagógia alap-kérdéseit: a jellemképzést, az egyéniség kérdését, a tanítási módszert. Ez utóbbi rész az egész könyvnek újszerű részét. Az általánosabb fő-problémákról megy át aztán a részletesebb kérdésekre: fejtegeti a grammatika szerepét a pedagógiában, az irodalmi tanítás jelentőségét és módszerét, az írásbeli dolgozatok pszichológiáját, a koedukációt, a nemi felvilágosítást, a tanítás kérdésének megoldására tett újabb kísérleteket: a reform-iskolákat s az eredményeket összefoglalja az utolsó fejezet, mely a kulturális munka szervezéséről szól. A pedagógiát a kultúra terjesztése eszközeként s ezért ép oly egységnek fogja fel, mint a mely egységes a kultúra maga. Igyekszik elenyésztetni azokat a válaszfalakat, melyek a tanítás különböző fokozatait, történelmi fejlődés folyamánaképp, elkülönítik. Maga a középiskolából s a középiskolai irodalom-tanításból indulván ki, tapasztalati anyagát természetesen túlnyomó részben a középiskolából meríti,

A Baja felőli szerelő-állvány.

A híd első ívnyílása.

A BAJA-BÁTASZÉKI VASUTI HÍD ÉPÍTÉSE. — Ifj. Stetka Péter amatőr-felvételei.

de jól esik lépten-nyomon észrevennünk, mely behatóan ismeri a többi tanítási fokok természetét, viszonyait, követelményeit és pedig nemcsak elméletileg, az irodalomból, hanem közvetlen szemlélet és gondos megfigyelés alapján. Minálunk a népiskolák, a középiskolák és a legfelsőbb fokú intézetek, valamint a szakiskolák pedagógusai egymástól annyira elkülönülve, egymásról oly kevés tudomást véve dolgoznak, oly kevés a kapcsolat az egyes iskolai fokok és művelők között, hogy Weszely könyve már csak azzal is nagy jelentőségre jut, hogy folyton rámutat az egész tanítás-ügy egységes voltára és összefoglalni igyekszik az egymással párhuzamosan haladó összes irányokat. Az irodalmat rendkívül részletesen ismeri, ez kivülágló minden fejezetéből, pedig saját bevallása szerint inkább eltakarni igyekszik apparátusát, mint kérkedni vele. Nem is az idézetek nagy száma árulja el széleskörű olvasottságát, mert elvégre nincs könnyebb dolog, mint idézetet idézetre halmozni, hanem az, hogy minden kérdéshez teljes apparátussal, a fölmerült nézetek közti biztos tájékozással tud hozzászólni. A ki csak valamennyire ismeri a tudományos irodalom mai óriási kiterjedését s a teljes irodalmi tájékozottság csak egy részlet-kérdésre való megszerzésének nehézségeit, az tudja csak megbecsülni azt a nagy szellemi munkát, a mely e könyv mögött el van rejtve. Mindig kellő figyelemmel van az egyes kérdések magyar irodalmára, figyelmét nem kerül el akár egy kis értekezés sem, ha jóra való mag van benne, — a speciálisan fejlődött magyar viszonyokból s az ezeken alapuló lehetőségekből indul ki,

Nem forradalmár, a ki a múlt minden emlékének lerombolásával akarja az újat megalkotni, de progresszív, fogékony, minden értékes új eszmét készséggel fogadó szellem. Vannak igen figyelemre méltó eredeti eszméi, saját kutatásán, tapasztalatain és megfigyelésén alapuló új megállapításai, de nem tolja minden áron magát előtérbe, igazi tudós módjára elrejtőzik a gondolatok mellé. Hogy mindennel, a mit elmond, mennyire tisztában van, mily érett meggondolás előzte meg nála az írást, mutatja az, hogy a sokszor bonyolult kérdéseket is oly világosan tárgyalja, hogy nincs az a művelt laikus, a ki meg ne értené. Annyi bizonyos, hogy ezzel a könyvvel Weszely Ödön a pedagógia terén ma dolgozó magyar tudósok első színvonalába lép s hivatottnak bizonyította magát a legfontosabb elméleti és gyakorlati feladatok megoldására.

Az élet lobogója alatt. Az a nagy, vívódó forrongás, a mely Oláh Gáborban dolgozik, pár hét előtt Keletiek Nyugaton című kis terjedelmű, de nagy sikert aratott könyvecskéjében kapott hangot, — most meg egy füzet versben vet lobbot. Szándékosan használjuk ezt a szót, mert a fiatal költő lelke minduntalan szinte lobbot vet ezekben a versekben, olyan forró izgalomban égnek benne a költői érzés, az önmagával és a világgal való viaskodás tüzei. Hol van az az Oláh Gábor, a ki még pár év előtt kopogós, kemény zenéjű falusi verseket írt s a Vörösmarty nyelvén énekelte Sámson? Szinte beláthatatlan messzeségben, — mintha egészen más ember írta volna a két év előtti s a mai verseket. Csak az egyéniség alapjai ugyanazok: a nyakát keményen hátraszegő dacz, a magát bátran ki nyilatkoztató őszinteség, a nagy fogékonyság és önbizalom. Akkor még azonban csaknem egé-

szén a hagyományok mesgyéin járt, Aranytól, Petőfitől, Vörösmartytól tanult, most pedig teljes erővel belevetette magát a hagyományokkal szakító új stílus árjába, a gondolata fölszívta az új eszméket, az érzése egyénibb és differenciáltabb lett s a régi formákat a maga képére igyekszik újjalakítani. A mai fiatalok keserű hangján szól; ő is úgy érzi, hogy szelleme a Nyugat eszméiben fürdik, míg életkörülményei a magyar röghöz kötik, a keleti vér és a nyugati műveltség örök ellentéte ütözködik az ő lelkében is. Elkappa őt is a ma uralkodó ideges, mohó láz, hevesen, szinte göresösen kapkod az élet szépségei után s mikor ezek elfutnak előle, mint a víz, — hangosan süvöltő panaszokban tör ki. A magyarság sorsát komor pesszimizmussal nézi ő is, sőtét, kinokban vanagló hangon szól róla. Tíz év előtt még a nemzeti hiúságnak hizelegtek a hazafias költők, ma szeges ostort suhogtatnak fölötté, azzal akarnák gyorsabb haladásra hajszolni. Oláh Gábornak alig vannak lágy hangjai, az indulat, a harag, a szenvedélyes esengés hangján szól majd mindig, fantáziájában vérvörösön izzanak vagy ijesztő feketén torlódnak a képek, — a szílejt rikoltást foglalja dallamba. Szereti a symbolikus előadásmódot, — olyan is, a mit mond, hogy akárhány-szor — mai állapotában legalább — csak symbolumokban fogható meg. Tanulékonyságát nem vesztette el, csak hogy most másoktól tanul, nem régi mestereitől; attól az eleven, erős hatástól, mely alatt a fiatal lírikusok úgyszólván kivétel nélkül állanak, ő sem maradt mentes. De még ott is, a hol idegen hang csendül bele az övébe, sőt ott is, a hol hangja közvetlenségét befátyolozza a modor, — a

KATONÁK MEGÉRKEZÉSE A JÓZSEFVÁROSI PÁLYAUDVARHOZ.

VÁRAKOZÁS A BESZÁLLÁSRA.

szavai mögött érezzük egész sajátos, élesen kialakult egyéniségét. Látjuk: még ma sincs egészen otthon, még keres, még nincs egészen rajta a saját útjain, szóval még nem kész. De a legnagyobb kíváncsisággal várjuk, hova fogja kanyargó útja elvezetni s céljához érve, mit fog találni s velünk is megtalál-tatni. Ma úgy áll előttünk, mint egy izgató probléma, a melynek megfejtését a legnagyobb érdeklődéssel várjuk.

Tatárabság. Főlölséges dolog volna Pékár Gyula nagy koncepcziójú történelmi regényét lapunk olvasói előtt részletesebben ismertetni. Érdeklődéssel olvasták valamennyien hétről-hétre, mikor regény-közleményeink között megjelent. Látták benne az írói művészet összes eszközeinek birtokában levő, érett írói egyéniség munkáját, a mely a legmagasabb, tanulmányt, mógondot nem sajnáló becsúgygyal párosult Pékár a modern történelmi regény módszerével dolgozik: nem romantikus mesét akar adni, hanem a modern lélekrajzoló regény módszerét alkalmazza a történelmi tárgyra. A színt, a levegőt a történetből veszi, de az így megalkotott környezetben élő, emberi törvények szerint mozgó és cselekvő alakokat igyekszik állítani. Támogatja őt egyfélél a környezet-rajzban rendkívül fejlett dekoratív érzéke s nagy tanultsága, másfelől nagy élet-ismerete. Tholdalagi Mihálynak a szép Huszár Margittal való szomorú szerelmi története nemcsak vonzó, érdekes, meleg színekkel rajzolt romantikus szerelmi történet, hanem a multba vetített képe is a nemes, gyöngéd, finomabb lelkű sorának, II. Rákóczi György viszontagságos, viharoktól össze-visszatépett korának. Az író pályáján ez a regény különösen a stíl szempontjából jelent nagy emléke-dést, a kik eddig több-kevesebb jogosultsággal sze-

mére vetették külföldies modorosságait, meglepetve láthatják, mily nemes, előkelő egyszerűséggel, mily hatásvadással nélküli egyszerűséggel tud Pékár el-beszélni. A két kötetes nagy munka kétségkívül legújabb regényirodalmunk legnagyobb figyelemre méltó vezető könyvei közül való.

Az Egység könyvtára című vállalat legújabb füzetét Berend Miklós írta s a csecsemő gondozásának legfontosabb kérdéseivel, a szoptatással, a mesterséges táplálással és a csecsemőkorú bélsajjakkal foglalkozik a tudomány színvonalán, de a művelt anyák felfogási képességéhez alkalmazott világos, könnyed előadásában. Jellemző a mai egészségügyi tudomány irányára, hogy e vállalatnak eddig meg-jelent hét füzeté közül négy a gyermekkel, ápolásával és megóvásával foglalkozik. Ebből látni, hogy az orvosokat mennyire áthatotta a gyermekvédelem nagy fontossága.

A Magyar Könyvtár legújabb sorozata három különböző szempontokból, de egyaránt érdekes munkával gazdagítja a már ismert tényezővé vált vállalatot. Az egyik a tudományos regényeiről világszerte ismeretessé vált angol Wells két csodálatos története: Kőszá lelkék cím alatt Farkas Klára fordításában. A másik a szintén angol Bernard Shaw öt felvonásos drámája, a Caesar és Cleopatra. Maga a költő úgy nevezi művét, hogy egy darab történelem öt felvonásban. Azok közé az írók közé áll ezzel a művével Shaw, a kik a történelmet a modern realiztikus világszemlélet szempontjai alá igyekeznek vonni, de e tudományos célra egy eredeti, elmés, vérbeli író fegyverzetével törekszik;

A PERRONON.

KATONAI CSAPATOK SZÁLLÍTÁSA BUDAPESTRŐL.

HOGY DOLGOZNAK A NEW-YORRI TÚZOLTÓK.

különösen dialógja a legérdekesebbek közül való, melyeket a mai dráma produkált. A darabot Mikes Lajos fordította magyarra. A harmadik füzet végül Lőrinczy György öt magyar levegőjű elbeszélését adja.

Ne bántsát az állatot. Hogy a józan, okos, hőbortos szentimentalizmustól ment állatvédelemnek mily keletje van nálunk, semmi sem mutatja jobban, mint hogy K. Nagy Sándornak, az ismert népies írónak Ne bántsát az állatot című könyve aránylag rövid idő alatt most már második kiadásban jelent meg. A könyv élvezetes formában, elbeszélések alakjában dolgozza fel az állatvédelemre vonatkozó törvényeket és rendeleteket s így alkalmas arra, hogy a legegyszerűbb, tehát felvilágosításra leginkább rászoruló embert s a gyermekeket is rászoktassa az állatokkal való észszerű és humánus bánásmódra.

Puccini. A mai zene legérdekesebb alakjáról, a Bohémvilág és a Pillangó kisasszony szerzőjéről adott ki egy kis tanulmányt Csáth Géza, novellái és zenei caikjai révén egyaránt figyelemre méltó fiatal író. A kis munka nemcsak Puccinival magával ismert meg, hanem legalább vázlatos képen számot ad szerzőjének a zenéhez való viszonyáról, zenei dolgokban való fel fogására. Nagy fogékonyság, jelentékeny forma-érzék, egyéni gondolat-járás és a dolgokban való tájékozottság ajánlják a füzetet azoknak figyelmébe, a kik az ilyen zene-kritikai dolgok iránt érdeklődnek.

Uj könyvek: A modern pedagógia útjai. Tanulmányok, írta dr. Weszely Odón. Budapest, Franklin-Társulat. ára 8 korona.

Az élet lobogója alatt. Versek, írta Oláh Gábor; Budapest, Franklin-Társulat; ára 2 korona.

Tatárország. Regény két kötetben. Irta Pékár Gyula. Budapest, Franklin-társulat. A két kötet ára nyolcz korona.

Az egészség könyvtára. Szerkeszti dr. Gerlóczy Zsigmond. VII. füzet. A szoptatás, a mesterséges táplálás és a csecsemőkori megbajok. Irta dr. Berend Miklós. Budapest, Franklin-Társulat; ára 1-50 korona.

A Magyar Könyvtár új füzetei: Kőszá lelkek. Két csodálatos történet. Irta H. G. Wells. Fordította Farkas Klára; ára 30 fillér.

Caesar és Cleopatra. Egy darab történelem öt felvonásban. Fordította Mikes Lajos; ára 60 fillér.

Bolygó Ábris válpöre és egyéb történetek. Irta Lőrinczy György; ára 30 fillér.

Ne bántsát az állatot. Az állatvédő törvények példákban. 80 képpel. Második kiadás. Irta K. Nagy Sándor. Budapest, Franklin-Társulat; ára három korona.

Puccini. Irta Csáth Géza. Budapest, 'Jókai' könyvnyomda; ára 50 fillér.

EGYVELEG.

* Az angol királyság — Anglia, Skócia és Írország — különféle játékos cizlokra évenként, kerek számmal 260 millió koronát fordít, míg Franciaország hasonló cizlokra csak 128 milliót ad ki. Az angol-kórházak kizárólag magánosok

adományaiból és alapítványaiól tartatnak fenn, ellenben a párisi kórházak költségeihez az államkincstár évenként 10 millió koronával járul.

Minden gondos háziasszony saját érdekében helyesen cselekszik, ha kitudó rum és liköröket akar készíteni és azt olesón beszerezni óhajja, forduljon bizalommal Watter, a. drogériájához Budapest, Dohány-utca 5, a hol a legjobb minőséget kapja a hozzávaló utasítással. Ajánljuk olvasóink figyelmébe lapunkban közölt mai hirdetését.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Iházi IHÁSZ LAJOS, a dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület felügyelője, főrendiházi tag, 58 éves korában Lőrincén. Az elhunyt kiváló működést fejtett ki egyházi és gazdasági téren. Mint gazda hathalmi és lőrintei uradalmait mintagazdaságokká fejlesztette s e révén külföldi kiállításokon is legelősi kitüntetések nyert. E mellett élénk tevékenységet fejtett ki Veszprém vármegye közigazgatási bizottságában s érdemeiért a király a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Sokat köszönhet Iháznak a magyar evangélikus egyház, melynek számos emberbaráti intézményét ő teremtette meg; működéséről megválasztották az egyház legfőbb méltóságára, a kerületi felügyelői állásra, mint ilyen foglalt helyet a főrendiházban is. Halálát özvegye, szül. ásai Jókay Etelka, nagynéje, özv. Peti Józsefné és unokaöccse, Jókay Miklós Móricz, valamint a Jókay, Artner- és Hegedűs-családok gyászolják. Hatalomon helyezték örök nyugalomra a családi sírboltba. — Kaposméri és kisdoroványi MÉRY GYULA, negyvennyolczas honvédszázados 83 éves korában, Budapestben. — SCARLEK LAJOS nyug. városi tanácsos, volt negyvennyolczas honvédhadnagy, 89 éves korában Szepesolasziban. — MAJOR GRÓBY negyvennyolczas honvédtiszt, 81 éves korában Budapestben. — SIMKÓ ISTVÁN, negyvennyolczas veressipkás honvéd, 82 éves korában Somodiban. — VITÁNTI BERTALAN ügyvéd, az alszóempléni ref. egyházmegye ügyésze, Zemplén vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 57 éves korában Szerencsen. — HUBÓI HUBAY BERTALAN okleveles gyógyszerész, 48 éves korában Czeglédén. — GNOSZ SÁNDOR dr. császári és királyi törzsorvos, 44 éves korában Szabadkán. — POPP LEONIDÁSZ báró, tábornagy, belső titkos tanácsos, a király volt főhadvezér, 77 éves korában Badenben. — TOCHTERMANN VILMOS járásbíró, 41 éves korában Miskolcon. — HERSICH GÉZA királyi járásbíró, 44 éves korában Budapestben. — DOPPELBAUER FERENCZ MÁRIA linczi püspök, 63 éves korában Linczben. — HORNICZEK HENRIK magyar államvasuti felügyelő, ötvenegy éves korában Száva-Bródiban. — SÁNDOR ZSIGMOND, magyar államvasuti állomásfőnök, 38 éves korában Nagybarkócson. — CSERNÁTONI CSER LAJOS, nyug. államvasuti tisztviselő 74 éves korában Nagyszébenben. — KRÓSZL JÁNOS kárpitos-mester, a kárpitos-, gombkötő- stb. ipartestület díszelnöke, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 57 éves korában Budapestben. — DUNST JÁNOS dr., Szombathely város tanácsosa, Vas vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a szombathelyi ág. ev. gyülekezet egyháztanácsosa, 35 éves korában Szombathelyen. — FODOR MIKLÓS,

34 éves korában Budapestben. — IDŐS PAPP JENŐ, 64 éves korában Désen. — RADÓ BÉLA, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője, 34 éves korában Budapestben. — WLADYKA JÁNOS, munkásbiztosító pénztári tisztviselő, 40 éves korában Budapestben.

ÖZV. HAJNÓCEKY ANTALNÉ, szül. Madary Jozefa, 83 éves korában Pápán. — JANISZEVSKY VLADIMIRNÉ, szül. Stampfi Izabella 48 éves korában Zágrában. — FÜLÖP JÓZSEFNÉ, szül. Kollár Mária, Fülöpp József nyug. pestmegyei árvaszéki kiadó felesége 75 éves korában Kispesten. — KIS-SZENCZEI SZENCZEY EMMA, Budapestben. — BENEDEK PÁLNÉ, szül. Zoltán Hermína, 68 éves korában Tokajban. — ÖZV. POLLÁK JÓZSEFNÉ, szül. Breuer Rozália, 83 éves korában Székesfehérvárott. — SOMOGYINÉ TÓTH EMILIA, polgári iskolai tanárnő Kecskeméten. — PEZOLD HELÉN, magy. államvasuti állomás pénztárkezelő, 47 éves korában Nagyváradon. — VIZKELETY GYÖRGY, Vizkelety Ferencz honvédszázados és felesége, szül. Pauler Julia 11 éves leánya Pécsen.

Szerkesztői üzenetek.

Levélfelhívás. Középszerű apróság, mi nem foglalkozhatunk vele.

Csöti Pista. Betyárok már egy emberöltő óta nincsenek, de sajnos, még nem akad olyan Ráday, a ki az irodalmi betyár-romantikát ki tudta volna pusztítani.

Jön a szomorúság. Balgaságok. Az efféle verseknek a nyelv muzsikájával kellene azt a hangulatot felkelteni, a melyben a hatás megfogán — de épen a nyelv lankadt és színtelen ezekben a versekben.

A zárda lakója. Ha megkondul. Avas zárdái és léleklarang-szentimentalizmus, borsózik tőle már messziről a hátunk.

Temetőben. Színtelen, egyhangú vers, csak a szándék irodalmi benne, az eredmény nem.

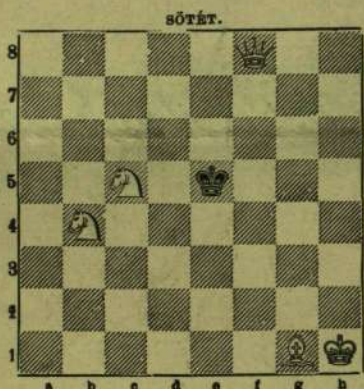
Régi bánat. Az ő emlékkönyve. Nem közölhető.

A gond. Alantjáró elmélkedés, lendület nélkül.

Az égbén. Olyan, mint egy elég jól eljátszott zongora-etude: csinos, érdektelen, dilettáns.

SAKKJÁTÉK.

A 2619. sz. feladvány Spóner Andortól Nagyloinnoz.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

2598. számú feladvány megfejtése Marin Venceltől.

- 1. He4-c5 Kd5xc5(a,b,c) 1. ... Va5xb5
2. Bh4-b5 + matt. 2. e2-e4 + matt.
b.
1. ... Ha4xc5 1. ... c7-c6
2. Bh4-d4 + matt. 2. Vg6-g4 + matt.

A 2599. számú feladvány megfejtése Heathote G.-tól.

- 1. Bf5-g5 b4xc3 1. ... Fa1xc3
2. Kf4-e3 matt. 2. Vh3-f1 + matt.
a.
1. ... f6-g5 1. ... f6-f5
2. Kf4-e5 + matt. 2. Hg6-e5 + matt.

KÉPTALÁNY.

A 46-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Ki a bédát neveti, maga ne sántikáljon.

Felélős szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztői iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Báli Musseline Voile Marquisette- és «Henneberg»-selyem 75 kr.-tól feljebb, kérménye és vámmentesen. Minta postafordulással. Megrendelések bármely nyelven intézendők: 11990

an Seidenfabrikt, Henneberg in Zürich.

Advertisement for 'Salvatorforrás' (The Bór- és Lithion-tartalmu) featuring a woman's profile and text describing its benefits for various ailments like kidney stones and diabetes.

Advertisement for 'NERUDA FELE Pipere Borok' featuring a woman's profile and text about the wine's quality and availability.

Advertisement for 'Legújabb üveg-karácsonyfa-disz.' (Newest glass Christmas tree decorations) showing various glass ornaments and their prices.

Advertisement for 'Vesszőparipa-liliomtejszappan' (Wicker horse and lily of the valley soap) by Bergmann és Társa, Dresden.

Öreg emberek olykor csodálatosak: de a mi 10 és az egé-szégnek használ, azt ók rendszeren jobban tudják, mint a fiatalok. És tudja, mit mond Tóbiás bátyja: «Fay-féle valódi sodent! Ha meg vagy hűvös, ha köhög a gyermeked, ha el vagy nyájkódva, mert sokat dohányoztál; ha fájdalmid vannak a leégteveléid, ha rekedt vagy — használj sodent! Fay-féle valódi ásvány-pastilákat! Én kipróbáltam és tudom, mi tesz jót!» Egy doboz ára f. k. 25 f., és kapható minden gyógyszerárban, drogeriában és ásványvízkereskedésben. Vezérkép. Ausztria-Magyarország részére: W. Th. Guntzert, Wien IV/1, Grosse Neugasse 27.

Advertisement for 'CALIFIG' (California Fig Syrup) featuring a woman's profile and text about its health benefits.

Első Leánykiszávitó Egylet mint szóveleket. Gyermek- és életbiztosító intézet Budapestben, VI. ker., Teréz-körút 40-42. Alapították 1863-ban.

F. év november havában 1.375.800 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.105.300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. — Biztosítási összegek fejében 105.358 K 46 f. fizettetett ki. — 1908 január 1-től november 30-áig bezárólag 18.067.300 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 15.458.300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. — Biztosítási összegek fejében a folyó évben 1.350.715 K 52 f. és az intézet fennállása óta 13.748.601 K 43 f. fizettetett ki. — Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelősebb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Advertisement for 'ANDRÉNYI SEC' (Andrenyi Sec) featuring a bottle of the product and text about its medicinal properties.

Advertisement for 'Vásároljon Svájci selymet!' (Buy Swiss silk!) by SCHWEIZER & Co., Luzern, featuring a woman in a dress.

Advertisement for 'WESZELY ISTVÁN' (Wesely Istvan) featuring a woman in a dress and text about his sports equipment and services.

Advertisement for 'Sürgöny!' (Sürgöny!) featuring a gramophone and text about its records.

Advertisement for 'Dús kobelet' (Dus kobelet) featuring a woman in a dress and text about its benefits.

Advertisement for 'BERKETZ ISTVÁN UTÓDA' (Berketz Istvan's successor) featuring a woman's profile and text about their cleaning and painting services.

Advertisement for 'Ha fáj a feje' (If your head hurts) featuring a woman's profile and text about their Beretvas-pastillát (Beretvas pastilles).

ALKALMAS KARÁCSONYI ÉS UJÉVI AJÁNDÉKOK!!!

Leltározás előtt. Nagy választék: női táska, Az «Angol Bőrön- 10 százalék enged- szivar-, cigaretta-, névjegy- mény a szigoruan és pénztárca, ugyszintén: Deák Ferencz-ut- szabott árakból. bőrönd és utazótáskákban. cza 16. Deák-tér mellett.

Rejtélyes titok

volt eddig, hogyan kell igazán jó és olcsó rumot és likőröket házilag készíteni

de nem az többé, ha kipróbáljuk a híres Watterich esszenciáit, melyek a legjobb készítményekkel vetekednek. Watterich likőr- és rumesszenciák adagos üvegekben, minden kívánt ízben kaphatók,

adagonként 60 filléért,

ugy hogy másfél liter igen jó zamatu rum 2.88 korona, vagy

3 l. igen finom házi likőr legfeljebb 3 koronába kerül.

Watterich teakeverék 1 doboz 1 korona és elegendő 200-250 csésze igen finom zamatu tea elkészítéséhez, a háztartásban, utazáson és vadászaton nélkülözhetetlen.

Csak WATTERICH névvel ellátott üvegek v. csomagok a valódiak és kapható csak kiz.

Budapest, VII., Dohány-u. 5. sz.

WATTERICH A. drogériában.

Utasítást ingyen küldök.

Nemes magyar kanári madarak, különféle hangokkal 7 forinttól 20 frtig és feljebb. Megfelelő karácsonyi, újévi és névnap ajándék. VARJU I. nemes magyar kanári nagytenyésztő, Lónyay-n. 56. I/S.

A MAGYAR GAZDÁK LEGNAGYOBB ELLENSÉGE A

TŰZ,

mely a forró nyári szárazságban évről-évre óriási károkat okoz. Nagy gazdaságokat, egész községeket pusztít el. Legjobb védelem a tűz ellen a

MINIMAX

5mműködő tüztöltő készülék, melylyel bármely laikus még csirájában elfojthatja azt.

Erről számtalan bizonyítvány tanuskodik!

Az ország legnagyobb birtokosai sok száz példányban szerették meg Minimax kézi tüztöltő készülékeinket.

Felvilágosítással szivesen szolgál a Magyar Minimax Gyár Részv.-Társ. Budapest, VII., Ilka-utca 31. Telefon 37-31. Telefon 37-31.

Valódi haju baba.

Beszédo «Papa, Mama.» 1/2 méternél nagyobb, mozgatható tagokkal, készülőklóval, alvószemű, cipővel, harisnyával és ru-mek ingekével — ábra szerint — csak 7 korona, ugyanaz felöltözve csak 9 korona. Nem valódi hajjal 5 korona. Nem valódi hajjal felöltözve 7 korona. — Vidékre utánvétellel küldi:

Fekete Gyula Wien, V., Schönbrunn-erstrasse 30 a.

A MÁLNÁSI Siculua GYÓGYVIZ.

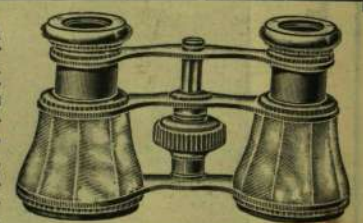
A GÉGE, TOROK, TÜDŐ, GYOMOR, BÉLVESE, HÓLYAG HURDITOS BÁNTALMAINÁL FEJLDMLJHATATLAN.

KAPHATÓ MINDENÜTT. FŐ-RAKTÁR: BRÁZAY BUDAPEST

CALDERONI és TÁRSA

Budapest, IV., Váci-utca 1. (Gizella-tér sarkán).

Női színházi látesővek, gyöngyház, emalle és tekoősbéka burkolattal, alumíniumfoglatban fogantyúval. Férfi színházi-, tábori- és vadász-látesővek. Prizmás látesővek Zeiss, Busch, Goerz stb. gyártmányok eredeti áron. Aneroid légnyomórők díszes kivitelben. Hőmérők. Szemüvegek és szerszöptetők arany, double, ezüst, tekoős és nikkelfoglattal. Lorgnyetők arany, ezüst, double, gyöngyház és tekoősbéka. — Experimentáló szekronyek, fényképezeti készülékek és kellékek. Kodak eredeti gyári áron. Földtekek. Laterna magikák. — IV., Kishid-utca 8.

RIVIERA JBOLYA 1642 JBOLYA ILIAT. MOTSCHA ET BÉCS X/3 QUELLENG. 116. SZ. és 1. WOLLEILLE 9. SZ.

Fegyvereket

gondosan kipróbálva, állami löblyeggyel ellátva, legjobb minőségben és legutóbbi ki-vitelben, kezeskedve kifogás-talan működésért szállít a es. és kir. udv. szállító Konrad János Brüz 794. sz. (Csehország) Forgóipari-telep K 5.30, K 7.30, pisztolyok K 2.10, K 2.70. Főurjegyék 3000 képpel kívánatra ingyen és bérn. Szállítás utánvétellel. Nincs koczázat! Kicsérélés megengedve v. a pénz vissza.

Valódi, tűzben égetett emall amulettek 14 karátos arany keretben.

Amulettekhez illő igen aprt nyak-láncok óriási választékban találhatók árjegyzékemben.

1014. sz. Gyönyörű tűz-zománc festésű amulle, aranyból 12 K, ezüst 7 K. 1015. sz. Arany foglatu tűz-zománc amulle 13 K, aranyozott ezüst kerettel 8 K. 1042. sz. Új mintájú tűz-zománc amulle aranykeretben 20 korona.

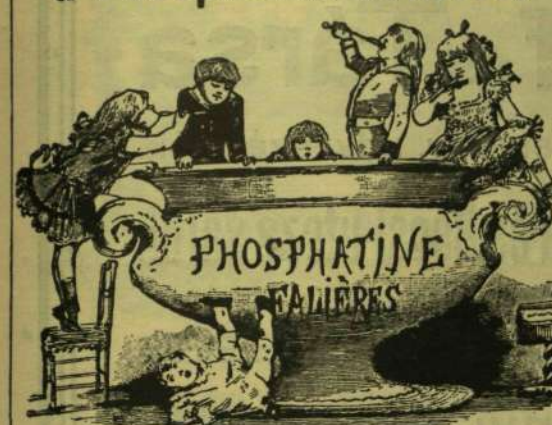
1044. sz. Párisi zománc képpel, aranyból, 40 gyönggyel ékítve 22 K, 10 briliánsal 60 kor. 1045. sz. Csodaszép kivitelű, teljes arany kereti román amulle 16 korona.

!!UJDONSÁG!! Csak nálam kapható! SZENT ERZSÉBET AMULETTE Valódi tűzománc festmény, Szent Erzsébet álló alakjával, gyönyörűen színezve, valódi arany keretben 12 korona, aranyozott ezüst 5 korona.

Schönwald Imre magyar órásmester és ók-szorgyáros Pécs, 15. szám. Ki ezen lapra hivatkozik, megkapja most megjelent új nagy képes árjegyzékemet ingy. és bérn.

BLÜZKÜLÖNLEGESSÉGEK COSZTÜMÖK ALJAK PONGYOLÁK FALUDI LÁSZLÓ BUDAPEST ANDRÁSSY UT. 48. DÍVATLAP INGYEN

Gyermekek elismert legkiválóbb tápszere a Phosphatine Faliéres.

Kapható minden gyógyszerárban. Egy nagy doboz ára 3 kor. 80 fillér. Főraktár: ZOLTÁN BÉLA gyógyszerár Budapest, V., Szabadság-tér (N. Korona-u. sarok) Érdeklődőknek ismertetőfüzet, díjtalanul

Meinl Gyula Budapest

Kávésző és teabehozatal Kakaó- és csokoládégyár

AZ ORSZ. MAGY. IPAR-MŰVÉSZETI ISKOLA

CSIPKE OSZTÁLYA

KÉSZIT VALÓDI HALASI, REOZE- ÉS VERT CSIPKÉT. CSIPKÉS TÁRGYAKAT, MINT BLOUSOKAT, FÜGGÖNYÖKET, TERITÖKET STB. EREDETI TERVEK UTÁN AZ IS- KOLA ÖSSZEÁLLIT. CSIPKEKÉSZÍTÉST TANIT.

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-TÉR 1.

Harzi kanári madarakat

új és modern éneklési irány-ban, nagyszerű nappali és világoősságnál éneklők, a es. és kir. udv. szállító Iami éremmel, arany és ezüst éremmel kitüntetve, szállítók konkurrenciá nélkül már 20 év óta a leg-olesőbb áron 10, 12, 16 és 20 koronáért. Elsőrendű nő-éneklőket 3 koronáért. Nem-teljesítet-kiszárltam, esetleg az országot külföldre viszza. Sok ezer elismerő évél. Magyar árjegyzék ingyen J.W.A. Kanári-madár telepe Wien, XV., Löhr-gasse 20.

A „Titania“ gyorsgözmöségép

felülmal minden mosó-gépet, bármely konkurrenciá-ból tartozzék (olyanokat is, melyek nagy lármával és piaci reklámmal hirdettek); mos hőfokára harmad annyi időben, mint azelőtt; kémili a fehérneműt eddig el nem ért módon; megtakarít 75% pénzt és időt és olcsó, de jó. Sok ezer áll üzemben és ugyan-ny annyi az elismerőlevél. Próbára is.

TITANIA - MÁNGORLÓ. 17-féle nagysá-gban 2-3 keményfa-hengerrel, minden ár-fokozatban 35 K-10 fillérből. 10 évi jóallás. Titania-forrófürő. elsőrendű paragummi hengerrel. Propagandák, plakátok és referenciák ingyen. Képvise-lők kerestünk. TITANIA - MŰEK Gyártani: mosógépeket, takar-mány-gyapzókort, világító-gepeket, szőnyegszőkeket, szőnye-geket, különbözőket, stb. Részletirészek szivesen en-gedtetnek.

BERNDORFI FÉMÁRU-GYÁR-KRUPP ARTHUR Raktár: Budapest, IV., Váci-utca 4. Kristóf-tér sarkán. Ajánlja legsolidabbnak elismert gyártmányait. Alpakka- ezüst és evőeszközök és asztalterítékek szállítói és magánhasználatra Talak, tea- és ká-vésző, gyertya-tartók stb. valamint teljesen hygienikus tiszta nikkel főzőedények. Képes árjegyzék kívánatra bérmentve.

Akar-e szép lenni?

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot, amelytől rózsás, tiszta, selymes arczbört nyer, eltünteti a ráncokat, szőpöt, májfoltot, pattanásokat, stb. Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talaj-vizet is megpuhítja. Kiváló háztartás-berendezés, izadás és szájból ellen. A fogak fehérítése és épentartás tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális háztartás-berendezés gyermekápolásnál és háztartás-ban a legjobb lelkiismerettel ajánlható. Egy doboz ára 30 és 75 fillér. Rogátsy-féle borax-erém 1 K, borax-zappan 80 f., borax-pouder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér. ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája, Budapest, VII., ker., Rákoczi-út 10. szám.

Alkalmas ajándék fiuk számára!

Laterna magica. Olcsó göz-gép. szaga-tussal, álló, oscilláló rézhengerrel, viztöltő-csavar-al, magassága 20 cm. tel-jesen, szeszlámpával, kar-tonba csomagolva K 1.50. Finomabb göz-gépeknek ára K 2.80, 3.80, 5., 6., 8., 9.50. Követlenül beszereshető. KONRAD JÁNOS es. és kir. udvari szállító szállítóház Brüz. 570. (Csehország.) Gazdagon illusztrált főurjegyék több mint 3000 ábrával kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

KRISTALIN? SZÉPÍTŐSZER. KRISTALY-MASSA, DÍSZTÉGELYEK. KRISTALIN-POUDER 1 K. KRISTALIN-SZAPPAN 1 K. KAPHATÓ MINDENÜTT!

Kérje ingyen és bérmentve nagy képes magyar árjegyzékemet 3000-nél több ábrával órákról, arany- és ezüstábról.

Az első órágyár Brüz: KONRAD JÁNOS es. és kir. udv. szállító Brüzben 1031. szám. (Csehország.) Valódi ezüst remonitör ára K 2.40. Valódi ezüstlánc K 2.60. Koczázat ki-zárva! Beszerelés megengedve v. a pénz vissza.

KWIZDA-réle FLUID

Kigyó-védjegy. Turista-fluid. Rég bevált aromatikuss bedörzölés az utak és iz-mok erősítésére és edzésére. Turisták, kerékpárosok, vadászok és lovások által siker-rel használva, első- és utó-erősítésre nagyobb turák után.

Egész üveg ára K 2.- Fél üveg ára K 1.20. Kwizda-féle FLUID Valódián kapható a gyógyszerár-ekben. — Főraktár: Főurk József gyógyszerár-nél, Budapest, Király-utca 12. Andrássy-út 23. G

Kunz József és Társa

Cs. és kir. udv. szállítók. Szerb kir. udv. szállítók.
Budapest, V., Deák Ferencz-utca és Bécsi-utca sarok

Vásznak, asztalneműek, fehérneműek.

Uri és női divatárak. * * Menyasszonyi kelengyék.

Nagy választék szőnyegárakban:

szalon szőnyegek, futók, ágyelők, szövet- és csipkefüggönyök, ágy- és asztalterítők

Valódi perzsa- és smyrna-szőnyegek minden nagyságban és árban. * * * * * Művészi függönyök.

* * Saját telepeinken előállított háziipari cikkek. * *

Alapítva 1802.

Alapítva 1802.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája iztelen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fumei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas névalírása olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyas gyógyszeretára
A. ad, Szabadság-tér.

Páratlan és csodás hatású arcmezéptő és finomító a Földes-féle

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsirtalan, ártalmatlan, rígtön szépit. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-zappan 70 f., Margit-pouder 1 K 20 f. három színben kapható. Tessék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitünő hatásáért felelősséget vállal a készítő

FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Ujdonság! Törvényesen védre! Bejegyzett minta! Hatásos!

Brilláns karácsonyfa-angyal-csöngögetés, 1. sz.

egészén fémből, 6 aranyozott angyallal, 30 cm. magas. El nem tűró karácsonyfaeszes. Kezeség kifogástalan működésért. Legszébb és legújabb karácsonyfadisz. mely egyetlen keresztény családnál sem hiányozhat. A három gyertyalángtól származó meleg levegőtől forgásba jön a hűdkerék, az arra alkalmasított javított acélszalapácsok megütik a három harangot, miáltal kellemesen hangzó, ezüstszíra csengés keletkezik, mely fiatalokat és öregket egyenlő karácsonyi hangulatba helyez. Ára kartonnal és használati utasítással együtt dronként K 1.50.

3 drb K 4.-, 4 drb K 5.20, 6 drb K 7.50, 9 drb K 10.80, 12 drb K 13.50, 24 drb K 26.50. Utánvéttel 20 fillérrel drágább.

2. szám. Ugyanaz a karácsonyfa-angyal-csöngögetés igen elegáns, külön finom nikkelezett kivitelben sodrott harangszalappal és 3 pompásan sugárzó ezüst-lametta-virággal, mely a gyertyák meggyújtásánál esodaszerű fényreflexet adnak. Kartonnal használati utasítással együtt bérmentesen és előfizetés mellett K 2.-, 3 drb K 3.50, 4 drb K 7.25, 6 drb K 10.50, 9 drb K 13.50, 12 drb K 20.25, 24 drb K 39.50. Utánvéttel 20 fillérrel drágább. A fenti csöngögetésből egynél több megrendelésnél minden megrendelő 10 drb válogatott, művészi kivitelű képes levelezőlapot kap, közük karácsonyi és újvi kártyák, melyek mindgyükének 10-20 fillér az ára. Kicserelés megengedve, vagy pénzvisszaadás, tehát nincs kockázat! A megrendelések idejében intezendők. Cs. és kir. udv. szállító **KONRAD JÁNOS** Ertix 2041. sz. (Csehország.) Tessék legújabb főjegyzékemet kérni 3000 képpel, mely ének szonál ingyen és portmentesen megküldetik.

Jövedelmező mellékép. **HOMOK** — **ARANY** Csekély befektetés.

ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőfízemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazótégélák, cementföldcserepek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártásra fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt üzhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen. **Levelezés magyar nyelven.**

Leipzig Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771

Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Higiénikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőeser gyengélkedők, vérszegények és lábadosok számára. ztvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.

Kiűnd. 5000-ál több orvosi vélemény.

J. SERRAVALLO, Trieste Barcola.

Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben K 2.00, egész literes üvegekben K 4.80.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

VASÁRNAPI UJSÁG

51. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, DECEMBER 20.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 18 korona. Félévre 9 korona. Negyedévre 4 korona. A Világkronika-val egyenként 90 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postallag meghatározott viteldij is esatolandó.

A JÁSZÓVÁRI PRÉPOSTSÁG ÉS A LELESZI KONVENT.

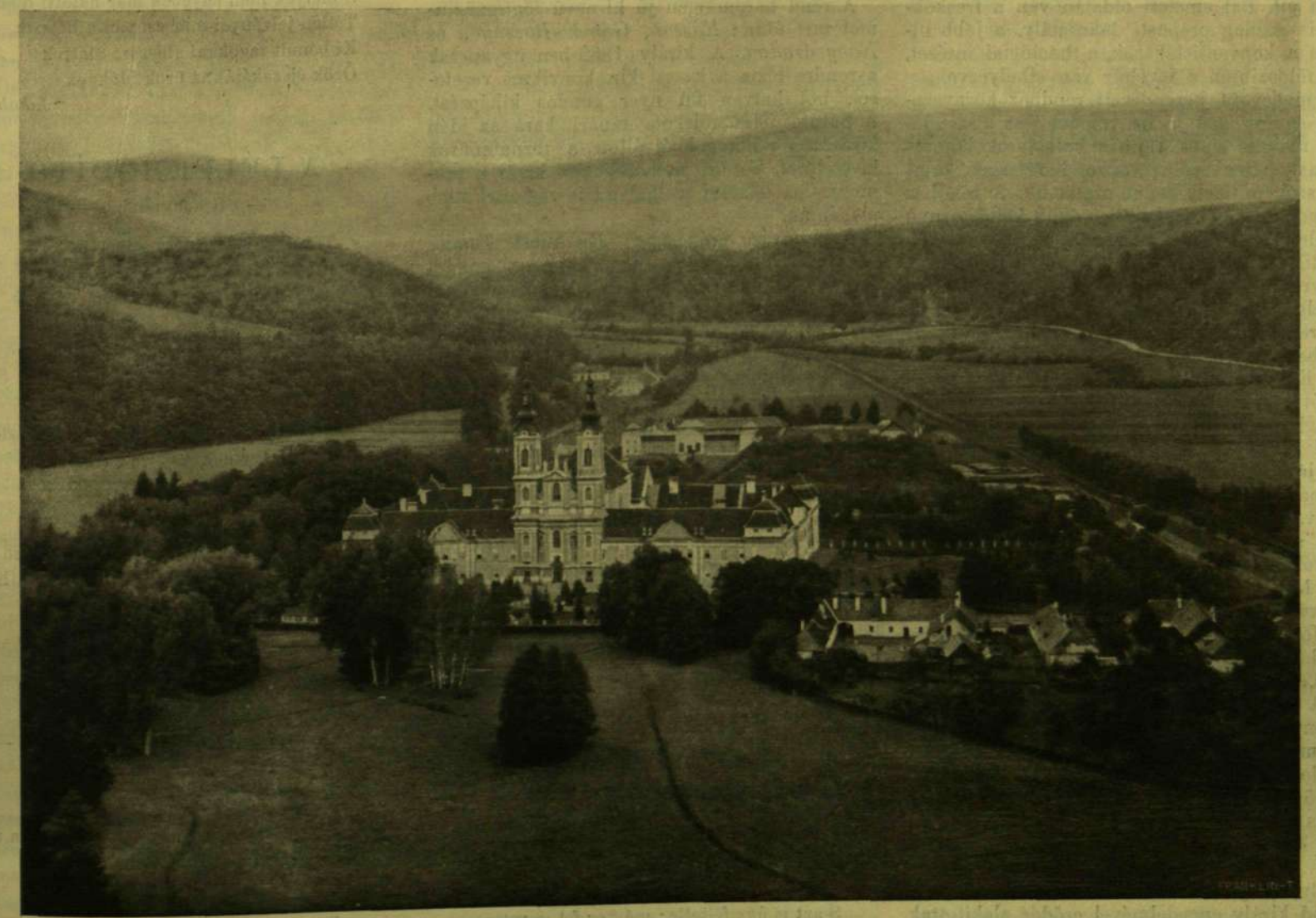
HÉTSZÁZNYOLCVANÓT esztendeje, hogy Szent Norbert kölni kanonok a XII. század elején megalapította a fehér és kiváltságos premontrai kanonokrendet. Első monostora Premontrében, Franciaországban 1120-ban épült és alig tíz esztendőre rá, 1130-ban a rend hazánkban is letelepedett, a mikor II. István királyunk támogatásával megalapította a Nagyvárad-hegyfoki prépostságot.

Ez a kiváló rend nyolcz évszázad alatt mindig kivette részét a magyarok örömeiből, bánatából egyaránt. A török hódoltság, egyes vi-

lági egyének önkényes hatalmaskodása, a sok pártvillongás súlyos megpróbáltatás elé állította a rendet, úgy hogy egyes fejedelmek bőkezűségéből származott javaik jövedelmét kétszáz évig nem is gyümölcsöztethették. 1787-ben II. József a rendet eltörölte, birtokait pedig a morva és cseh premontréiek rendelkezésére bocsátotta, mire a rendtagok az országban elszéledtek. Számos vármegye sürgetésére azonban I. Ferencz császár 1802 márczius 12-ikén kiadott rendeletével visszahelyezte a rendet régi jogaiba és Szentiványi Ferencz tárnokmestert bizta meg ügyeinek rendezésével. Szentiványi tanácskozássra hívta egybe a rend előkelőit, a mikor abban állapodtak meg, hogy a premon-

reieknek ezentül két főszékházuk lesz az országban. Az egyik az abaujtoronamegyei Jászón, a másik pedig a sopronmegyei Csornán. A jászóvári prépostsággal egyesült nagyvárad-hegyfoki és leleszi prépostság, a csornaival egyesült türjei, jánoshidai és horpácsi valamikor önálló prépostságok tehát megszűntek. Ettől az időtől fogva a rend kedvezőbb anyagi helyzetbe került s úgy a jászóvári, mint a csornai premontrai rendtagok ezóta kiváltképp tanítással foglalkoznak.

Hogy mikor és melyik király alapította a történeti nevezetességű jászóvári prépostságot, biztossággal meg nem állapítható, mert a mikor II. József feloszlatta a rendet, a csá-

A JÁSZÓVÁRI PRÉPOSTSÁG A BOLDVA VÖLGYÉBEN. — Balogh Rudolf ábrázolása.